EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel XXX
[…](2019) XXX draft

KOMISSION TIEDONANTO

Luonnos komission tiedonannoksi sääntöjenvastaisen ja sisämarkkinoille soveltumattoman valtiontuen takaisinperinnästä

KOMISSION TIEDONANTO

Luonnos komission tiedonannoksi sääntöjenvastaisen ja sisämarkkinoille soveltumattoman valtiontuen takaisinperinnästä

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO ... 3

2. YLEISET PERIAATTEET ... 4

2.1 Takaisinperinnän tarkoitus ja laajuus ... 5

2.2 Vilpittömän yhteistyön periaate ... 6

2.2.1 Yleinen periaate ... 6

2.2.2 Tietojen jakamiseen sovellettava periaate ... 6

2.3 Takaisinperintävelvollisuus ... 7

2.4 Takaisinperintävelvollisuuden rajat ... 7

2.4.1 Unionin lainsäädännön yleiset periaatteet ... 7

2.4.1.1 Oikeusvarmuuden periaate ... 8

2.4.1.2 Luottamuksensuojan periaate ... 9

2.4.1.3 Oikeusvoiman periaate ... 10

2.4.2 Vanhentumisaika ... 11

2.4.3 Takaisinperinnän täydellinen mahdottomuus ... 12

2.5 Kansallisen lainsäädännön soveltaminen ja komission takaisinperimistä koskevien päätösten välitön ja tehokas täytäntöönpano ... 14

3. KOMISSION JA ASIANOMAISEN JÄSENVALTION TEHTÄVÄT ... 15

3.1 Komission tehtävä ... 15

3.2 Jäsenvaltion tehtävä ... 15

4. TAKAISINPERIMISTÄ KOSKEVIEN PÄÄTÖSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANO ... 16

4.1 Pyyntö pidentää päätöksen täytäntöönpanolle asetettua määräaikaa ... 16

4.2 Aloituskokous ... 17

4.3 Niiden tuensaajien yksilöinti, joilta tuki on perittävä takaisin ... 17

4.3.1 Yritysryhmään kuuluvan tuensaajan yksilöinti ... 18

4.3.2 Takaisinperintämääräyksen laajentaminen; taloudellinen jatkuvuus ... 18

4.3.2.1 Liiketoimintakauppa (asset deal) ... 18

4.3.2.2 Osakekauppa (share deal) ... 19

4.3.2.3 Sulautumat ja muut liiketoiminnan uudelleenjärjestelyt ... 20

4.3.3 Verotoimenpiteiden tuensaajat ... 20

4.4 Takaisinperittävän määrän määrittäminen ... 20

4.4.1 Verotoimenpiteet ... 21
4.4.2 Takaisinperintäkoron laskeminen ... 22
4.5 Takaisinperintämääräysten tiedoksi antaminen ... 23
4.6 Takaisinperinnän väliaikainen täytäntöönpano ... 23
4.7 Vaihtoehtoiset takaisinperintäkeinot ... 24
4.8 Maksukyvyttömyysmenettelyt ... 25
4.9 Takaisinperintämenettelyjen väliaikainen ja lopullinen päättäminen ... 27
5. OIKEUDENKÄYNNIT KANSALLISISSA TUOMIOISTUIMISSA ... 27
6. KOMISSION TAKAISINPERIMISTÄ KOSKEVAN PÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANON LAIMINLYÖNNIN SEURAUKSET ... 29
6.1 Rikkomisesta johtuvat menettelyt ... 29
6.1.1 SEUT-sopimuksen 108 artiklan 2 kohdan mukaiset toimet ... 29
6.1.2 SEUT-sopimuksen 260 artiklan 2 kohdan mukaiset toimet ... 30
6.2 Deggendorf-oikeuskäytäntö ... 32
7. LOPPUSÄÄNNÖKSET ... 32

1. JOHDANTO

1. Euroopan komissio, jäljempänä ’komissio’, on toteuttanut valtiontukiuudistusta[1] vuodesta 2012 lähtien. Tässä uudistuksessa komissio on virtaviivaistanut ja konsolidoinut useita suuntaviivoja. Lainsäädäntöpaketilla vahvistettiin jäsenvaltioiden vastuuta ja tiivistettiin komission ja jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä valtiontukisääntöjen soveltamisessa. Tämän seurauksena jäsenvaltiot myöntävät nyt aiempaa enemmän tukia ilman komission ennakkovalvontaa[2]. Komissio on puolestaan parantanut toimien seurantaa tukiketjun loppupäässä sen varmistamiseksi, että jäsenvaltiot poistavat kilpailun vääristymiä perimällä takaisin tuen, joka on maksettu valtiontukisääntöjen vastaisesti.

2. Tämän tiedonannon tarkoituksena on tehdä selkoa valtiontuen takaisinperintää koskevista säännöistä ja menettelyistä ja siitä, miten komissio työskentelee yhdessä jäsenvaltioiden kanssa, jotta voidaan varmistaa, että ne täyttävät unionin lainsäädännön mukaiset velvollisuutensa. Tiedonanto on osoitettu jäsenvaltioiden viranomaisille, joiden vastuulla on panna täytäntöön päätös, jossa komissio on määrännyt valtiontuen perittäväksi takaisin, jäljempänä ’takaisinperimistä koskeva päätös’.

3. Vuonna 1973 Euroopan unionin tuomioistuin, jäljempänä ’tuomioistuin’, vahvisti ensimmäisen kerran, että komissiolla on valta päättää, että jäsenvaltion on muutettava sisämarkkinoille soveltumattomaksi todettua tukea tai poistettava se, ja vaatia asianomaisen tuen maksamista takaisin[3]. Vuonna 1983[4] komissio ilmoitti jäsenvaltioille päätöksestään käyttää kaikkia keinoja, jotka sillä oli käytettävissään, sen varmistamiseksi, että jäsenvaltiot täyttävät Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä ’SEUT-sopimuksen’, nykyisen 108 artiklan 3 kohdan mukaiset velvoitteensa, joihin kuuluu myös vaatimus siitä, että unionin valtiontukisääntöjen vastaisesti myönnetty tuki on perittävä takaisin.

4. Komissio alkoi määrätä aiempaa järjestelmällisemmin jäsenvaltiot perimään takaisin sisämarkkinoille soveltumattoman tuen 1980-luvun loppupuolella ja 1990-luvulla. Takaisinperinnän perussäännöistä säädettiin vuonna 1999 neuvoston asetuksessa (EY) N:o 659/1999[5], joka on nyttemmin korvattu neuvoston asetuksella (EU) 2015/1589[6], jäljempänä ’menettelyasetus’. Yksityiskohtaisemmista soveltamissäännöksistä määrättiin komission asetuksessa (EY) N:o 794/2004[7], jäljempänä ’täytäntöönpanoasetus’.

---

1 Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle – *EU:n valtiontukiuudistus* COM(2012) 0209 final.

2 Vuoden 2018 valtiontukien tulostaulun mukaan vuoden 2015 jälkeen yli 96 prosenttia hiljattain toteutetuista toimenpiteistä, joista menot oli ilmoitettu, vapautettiin komission ennakkovalvonnasta. Ks. http://ec.europa.eu/competition/state_aid/scoreboard/index_en.html.

3 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 12.7.1973, *komissio v. Saksa (”Kohlegesetz”)*, C-70/72, ECLI:EU:C:1973:87, 13 kohta.

4 Komission tiedonanto, EUVL C 318, 24.11.1983, s. 3.

5 Neuvoston asetus (EY) N:o 659/1999, annettu 22 päivänä maaliskuuta 1999, Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä, EUVL L 83, 27.3.1999, s. 1.

6 Neuvoston asetus (EU) 2015/1589, annettu 13 päivänä heinäkuuta 2015, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 108 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä (kodifikaatio), EUVL L 248, 24.9.2015, s. 9.

7 Komission asetus (EY) N:o 794/2004, annettu 21 päivänä huhtikuuta 2004, Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 täytäntöönpanosta (EYVL L 140, 30.4.2004, s. 1).

5. Vuonna 2007 komissio teki selkoa politiikastaan ja käytännöistään tiedonannossa ”Sääntöjenvastaisen ja yhteismarkkinoille soveltumattoman valtiontuen takaisinperintää edellyttävien komission päätösten tehokas täytäntöönpano jäsenvaltioissa”, jäljempänä ’takaisinperintää koskeva vuoden 2007 tiedonanto’[8].

6. Komission käytännöt ja unionin tuomioistuinten oikeuskäytäntö ovat sittemmin kehittyneet. Tässä tiedonannossa, joka korvaa takaisinperintää koskevan vuoden 2007 tiedonannon, tehdään selkoa näistä kehityskuluista.

7. Tällä tiedonannolla ei luoda uusia taikka muuteta olemassa olevia oikeuksia tai velvoitteita niihin oikeuksiin ja velvoitteisiin nähden, joista on säädetty Euroopan unionin toiminnasta tehdyssä sopimuksessa, menettelyasetuksessa ja täytäntöönpanoasetuksessa, sellaisina kuin unionin tuomioistuimet ovat niitä tulkinneet.

2. YLEISET PERIAATTEET

8. Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus, jäljempänä ’SEUT-sopimus’[9], estää jäsenvaltioita antamasta yrityksille taloudellisia etuja tavalla, joka voisi vääristää kilpailua sisämarkkinoilla. SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan mukaisesti valtiontuki ei sovellu sisämarkkinoille, ellei se kuulu poikkeusryhmiin, joista säädetään saman artiklan 2 ja 3 kohdassa. SEUT-sopimuksen 93 artiklassa, 106 artiklan 2 kohdassa ja 108 artiklan 2 ja 4 kohdassa säädetään lisäksi edellytyksistä, joiden nojalla valtiontuki soveltuu tai sitä voidaan pitää soveltuvana sisämarkkinoille.

9. SEUT-sopimuksen 108 artiklan 2 kohdan mukaisesti komissiolla on yksinomainen toimivalta arvioida tukitoimenpiteen soveltuvuutta sisämarkkinoille[10]. Unionin tuomioistuimella ja unionin yleisellä tuomioistuimella, yhdessä ’unionin tuomioistuimet’, on valta tarkastella uudelleen komission arviota[11].

10. SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdassa säädetään, että kunkin jäsenvaltion on ilmoitettava komissiolle etukäteen kaikista tuen myöntämistä tai muuttamista koskevista suunnitelmista. Kohdassa jäsenvaltioita kielletään toteuttamasta ehdotettua tukitoimenpidettä ennen kuin komissio on tehnyt lopullisen päätöksen sen soveltuvuudesta sisämarkkinoille (niin sanottu täytäntöönpanokielto).

11. Kaikki uutta tukea[12] koskevat toimenpiteet, jotka on toteutettu ilman, että niistä on ilmoitettu komissiolle, tai ennen kuin komissio on ne hyväksynyt, ovat sääntöjenvastaisia[13]. Täytäntöönpanokiellolla on välitön oikeusvaikutus[14], joten

---

8 EUVL C 272, 15.11.2007, s. 4.

9 EUVL C 202, 7.6.2016, s. 47.

10 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 21.11.1991, *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires ym. v. Ranska (”Saumon”)*, C-354/90, ECLI:EU:C:1991:440, 14 kohta; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 15.12.2005, *Unicredito Italiano*, C-148/04, ECLI:EU:C:2005:774, 42 kohta.

11 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 8.12.2011, *Residex Capital IV*, C-275/10, ECLI:EU:C:2011:814, 27 kohta.

12 Ks. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 108 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 13 päivänä heinäkuuta 2015 annetun neuvoston asetuksen (EU) 2015/1589 (kodifikaatio) (EUVL L 248, 24.9.2015, s. 9) 1 artiklan c kohta.

13 SEUT-sopimuksen 109 artiklan ja 108 artiklan 4 kohdan mukaisesti tietyt valtion tuen muodot voidaan vapauttaa velvoitteesta ilmoittaa ne komissiolle niin sanottujen poikkeusasetusten nojalla. SEUT-sopimuksen 108 artiklan 2 kohdassa säädetään niin ikään poikkeuksellisesta ja erityisestä tapauksesta,

kansallisten tuomioistuinten on määrättävä kaikki seuraamukset tuen sääntöjenvastaisuudesta. Eritoten kyseessä olevan jäsenvaltion on lähtökohtaisesti lopetettava tuen toimeenpano ja, jos tuki on jo toimeenpantu, määrättävä tuki perittäväksi takaisin, ellei asiaan liity poikkeuksellisia olosuhteita[15]. Komission on puolestaan niin ikään todettava, että sääntöjenvastainen tuki ei sovellu sisämarkkinoille, ennen kuin se määrää tuen takaisinperinnästä[16].

12. Vaikka SEUT-sopimus ei sisällä mitään nimenomaista säännöstä valtiontuen takaisinperinnästä, unionin tuomioistuin on todennut, että takaisinperintä on välttämätön seuraus SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa säädetystä yleisestä periaatteesta, jonka mukaan valtiontuet ovat kiellettyjä, ja että sillä turvataan SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdassa vahvistetun täytäntöönpanokiellon vaikuttavuus[17].

13. Unionin tuomioistuimet ovat sittemmin antaneet lisäohjeita takaisinperintävelvollisuuden laajuudesta ja siitä, miten velvollisuus täytetään. Menettelyasetuksessa ja täytäntöönpanoasetuksessa esitetyt säännöt ja menettelyt perustuvat tähän oikeuskäytäntöön.

2.1 Takaisinperinnän tarkoitus ja laajuus

14. Takaisinperinnän tarkoituksena on palauttaa sisämarkkinoille tuen suorittamista edeltänyt tilanne [18]. Maksettuaan tuen takaisin tuensaaja itse asiassa menettää edun, joka sillä on ollut kilpailijoihinsa nähden[19]. Sääntöjenvastaisesta tuesta mahdollisesti koituneiden etujen poistamiseksi sääntöjenvastaisesti myönnetystä tukimäärästä on myös perittävä korkoa, jäljempänä ’takaisinperintäkorko’. Maksamalla takaisin takaisinperintäkoron tuensaaja menettää myös sen taloudellisen edun, joka sille on aiheutunut siitä, että kyseessä oleva tuki on ollut vastikkeetta sen käytettävissä, siitä ajankohdasta, jona tuki asetettiin tuensaajan käyttöön, siihen ajankohtaan mennessä, jolloin tämä tuki maksettiin takaisin[20].

15. Menettelyasetuksen 16 artiklan 1 kohdassa edellytetään, että komission on määrättävä sääntöjenvastainen ja sisämarkkinoille soveltumaton tuki perittäväksi

---

jossa neuvosto voi päättää, että tuki soveltuu sisämarkkinoille. Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 4.12.2013, *komissio v. neuvosto*, C-117/10, ECLI:EU:C:2013:786, 51 kohta.

14 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 21.11.1991, *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires ym. v. Ranska (”Saumon”)*, C-354/90, ECLI:EU:C:1991:440, 11 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 21.11.2013, *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, 29 kohta.

15 Ks. vastaavasti yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 11. heinäkuuta 1996, *SFEI ym.*, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, 68–71 kohta. Ks. lisätietoa kansallisten tuomioistuinten tehtävistä valtiontukisääntöjen soveltamisessa komission tiedonannosta valtiontukisääntöjen soveltamisesta kansallisissa tuomioistuimissa (EUVL C 85, 9.4.2009, s. 1) tai sen myöhemmistä tarkistetuista versioista.

16 Tuomioistuin on selventänyt, että komissio ei voi vaatia sääntöjenvastaisen tuen takaisinperintää tutkimatta ensin tuen soveltuvuutta sisämarkkinoille SEUT-sopimuksen 108 artiklan 2 kohdassa säädetyn menettelyn mukaisesti. Ks. vastaavasti yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 14.2.1990, *Ranska v. komissio (”Boussac”)*, C-301/87, ECLI:EU:C:1990:67, 9 ja 10–22 kohta. Tämä ei sulje pois sitä, että komissio voi tietyissä tapauksissa antaa takaisinperimistä koskevan välipäätöksen, ks. 25 kohta.

17 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 11.12.1973, *Lorenz GmbH v. Saksan liittotasavalta ym.*, C-120/73, ECLI:EU:C:1973:152, 3 ja 4 kohta.

18 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 11.12.2012, *komissio v. Espanja (”Magefesa II”)*, C-610/10, ECLI:EU:C:2012:781, 105 kohta.

19 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 4.4.1995, *komissio v. Italia (”Alfa Romeo”)*, C-348/93, ECLI:EU:C:1995:95, 27 kohta.

20 Ks. yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio 8.6.1995, Siemens v. komissio, T-459/93, ECLI:EU:T:1995:100, 97–101 kohta.

takaisin, ellei tämä ole unionin lainsäädännön jonkin yleisen periaatteen vastaista. Komissio määrää jäsenvaltion perimään tuen takaisin takaisinperimistä koskevalla päätöksellä.

16. Menettelyasetuksen 16 artiklan 2 kohdassa vahvistetaan, että tuen lisäksi on perittävä takaisin korko, joka tuelle on kertynyt sen takaisinperimispäivään mennessä; täytäntöönpanoasetuksessa säädetään menetelmästä takaisinperintäkoron laskemiseen (ks. 4.4.2 jakso).

17. Menettelyasetuksen 16 artiklan 3 kohdassa säädetään myös, että ”takaisinperiminen on toteutettava viipymättä ja asianomaisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön menettelyjen mukaisesti, jos ne mahdollistavat komission päätöksen välittömän ja tehokkaan täytäntöönpanon”.

2.2 Vilpittömän yhteistyön periaate

2.2.1 Yleinen periaate

18. Euroopan unionista tehdyn sopimuksen[21], jäljempänä ’SEU-sopimus’, 4 artiklan 3 kohdassa edellytetään, että jäsenvaltiot tukevat unionia sen tehtävien täyttämisessä. Vilpittömän yhteistyön periaatteen mukaisesti unionin ja jäsenvaltioiden tulee avustaa toisiaan näiden tehtävien suorittamisessa unionin tavoitteiden toteuttamiseksi.

19. Tämä periaate, jota sovelletaan kaikkiin komission ja jäsenvaltioiden välisiin suhteisiin, on erityisen tärkeä valtiontukien takaisinperintäpolitiikassa[22].

20. Komission ja jäsenvaltioiden on toimittava vilpittömässä yhteistyössä valtiontukimenettelyjen kaikissa vaiheissa, erityisesti SEUT-sopimuksen 108 artiklan 2 kohdan mukaisen tutkinnan aikana. Hyvä yhteistyö jo tutkinnan aikana voi helpottaa ja nopeuttaa takaisinperimistä koskevan päätöksen täytäntöönpanoa.

2.2.2 Tietojen jakamiseen sovellettava periaate

21. Jäsenvaltion, jota takaisinperimistä koskeva päätös koskee, on raportoitava komissiolle säännöllisesti päätöksen täytäntöönpanosta. Tämän yhteistyön turvin komissio voi arvioida takaisinperimistä koskevan päätöksen täytäntöönpanon asianmukaisuutta ja tunnistaa paremmin mahdollisen avun tarpeen.

22. Komissio voi eritoten antaa jäsenvaltiolle esimerkkejä laskentataulukoista, joissa annetaan tietoja tuensaajista ja tukimääristä. Komissio voi myös esittää mallilaskelmia takaisinperittävästä tuesta asianomaisessa takaisinperimistä koskevassa päätöksessä vahvistettujen kaavojen tai menetelmien perusteella.

23. Komissio voi tässä yhteydessä antaa tarkempia ohjeita siitä, millaista näyttökynnystä ja minkälaista näyttöä jäsenvaltiolta edellytetään muun muassa tuensaajien henkilöyden, takaisinperinnän kohteena olevan tuen määrän ja lopulta takaisinperittyjen määrien määrittämiseen. Komissio voi myös antaa esimerkkejä sulkutilisopimuksista (ks. 117 kohta).

---

[21] EUVL C 202, 7.6.2016, s. 13.

[22] Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 11.9.2014, *komissio v. Saksa (”Biria Gruppe”),* C-527/12, ECLI:EU:C:2014:2193, 51 ja 56 kohta.

2.3 Takaisinperintävelvollisuus

24. Valtiontuen takaisinperiminen ei ole rangaistus[23] vaan pikemminkin looginen seuraus tuen toteamisesta sääntöjenvastaiseksi[24], eikä se voi riippua muodosta, jossa tuki myönnettiin[25]. Takaisinperintää ei näin ollen voida pitää kohtuuttomana SEUT-sopimuksen valtiontukitavoitteisiin nähden[26], eikä sen voida katsoa antavan asianomaiselle jäsenvaltiolle perusteetonta etua, koska kyse on pelkästään sellaisen määrän palauttamisesta, jota tuensaajalle ei olisi pitänyt maksaa[27].

25. Menettelyasetuksen 13 artiklan 2 kohdan mukaisesti komissio voi käyttää omaa harkintaa ja tehdä takaisinperimistä koskevan välipäätöksen jo asianomaisten tukitoimenpiteiden tutkinnan aikana eli ennen lopullisen päätöksen tekemistä tukitoimenpiteiden soveltuvuudesta sisämarkkinoille, mikäli joukko kumulatiivisia edellytyksiä täyttyy[28].

26. Sen sijaan silloin, kun komissio tekee päätöksen, jossa todetaan, että tuki ei sovellu sisämarkkinoille, jäljempänä ’kielteinen päätös’, komissiolla ei ole asiassa harkintavaltaa vaan sen on määrättävä tuki takaisinperittäväksi[29], ellei se olisi vastoin unionin lainsäädännön yleistä periaatetta. Tästä syystä komission ei tarvitse esittää lisäperusteluja tuen takaisinperinnän määräämiselle sen jälkeen, kun se on todennut, että tukitoimenpide on sääntöjenvastainen ja soveltumaton sisämarkkinoille[30].

27. Riippumatta siitä, mihin lähteeseen takaisinperintävelvollisuus perustuu, eli olipa kyse takaisinperimistä koskevasta välipäätöksestä tai takaisinperimistä koskevasta päätöksestä, asianomaisen jäsenvaltion on toteutettava takaisinperintä tehokkaasti ja välittömästi menettelyasetuksen 16 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaisesti. Ei riitä, että jäsenvaltion toteuttamilla toimenpiteillä pyritään panemaan takaisinperimistä koskeva päätös täytäntöön välittömästi ja tehokkaasti, vaan niillä on myös päästävä tähän tavoitteeseen[31].

2.4 Takaisinperintävelvollisuuden rajat

2.4.1 Unionin lainsäädännön yleiset periaatteet

28. Unionin tuomioistuinten oikeuskäytännön ja menettelyasetuksen 16 artiklan 1 kohdan mukaisesti komissio ei vaadi valtiontuen takaisinperimistä, jos tämä olisi unionin lainsäädännön jonkin yleisen periaatteen vastaista.

---

23 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 17.6.1999, *Belgia v. komissio (”Maribel kaksi ja kolme - ohjelmat”)*, C-75/97, ECLI:EU:C:1999:311, 65 kohta.

24 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 21.12.2016, *komissio v. Aer Lingus*, C-164/15 P ja C-165/15 P, ECLI:EU:C:2016:990, 114 ja 116 kohta.

25 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 17.9.2015, *komissio v. Italia (”Venetsia ja Chioggia II”)*, C-367/14, ECLI:EU:C:2015:611, 41 kohta.

26 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 21.3.1990, *Belgia v. komissio (”Tubemeuse”)*, C-142/87, ECLI:EU:C:1990:125, 66 kohta.

27 Ks. unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 1.3.2017, *SNCM v. komissio*, T-454/13, ECLI:EU:T:2017:134, 269 kohta.

28 Menettelyasetuksessa asetetaan kumulatiivisia tiukkoja vaatimuksia edellytykseksi sille, että komissio voi antaa takaisinperimistä koskevan välipäätöksen.

29 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 7.3.2002, *Italia v. komissio (”Työllisyystoimet I”)*, C-310/99, ECLI:EU:C:2002:143, 99 kohta.

30 Ks. unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 20.9.2011, *Regione autonoma della Sardegna ym. v. komissio*, T-394/08, T-408/08, T-453/08 ja T-454/08, ECLI:EU:T:2011:493, 152 kohta.

31 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 29.3.2012, *komissio v. Italia (”Sardinian hotelliala”)*, C-243/10, ECLI:EU:C:2012:182, 35 kohta.

29. Unionin lainsäädännön yleisiä periaatteita ei määritellä tai luetella SEU- eikä SEUT-sopimuksessa, vaan unionin tuomioistuimet ovat johtaneet nämä periaatteet jäsenvaltioiden lainsäädännöille yhteisistä yleisperiaatteista.

30. Vaikka unionin koko oikeudellinen kehys pohjaa näihin periaatteisiin, valtiontukien takaisinperintäpolitiikassa niitä tulkitaan suppeasti. Näin ollen yleisluonteisia väitteitä unionin lainsäädännön yleisen periaatteen väitetystä rikkomisesta ei voida hyväksyä.

2.4.1.1 Oikeusvarmuuden periaate

31. Oikeusvarmuuden periaate edellyttää, että oikeussäännöt ovat selviä ja täsmällisiä ja että niiden vaikutukset ovat ennakoitavissa, jotta asianomaiset osapuolet voivat selvittää, miten niiden tulee toimia sellaisissa tilanteissa ja oikeudellisissa suhteissa, joihin unionin lainsäädäntöä sovelletaan[32]. Näin ollen jäsenvaltioita ja tuensaajia suojataan takaisinperintämääräysten langettamiselta tilanteissa, joissa oikeusvarmuuden periaatetta on rikottu.

32. Unionin tuomioistuimet ovat tulkinneet oikeusvarmuuden periaatetta suppeasti ja hyväksyneet sen, että takaisinperintää rajoitetaan vain tapauskohtaisesti arvioitavissa poikkeuksellisissa olosuhteissa.

33. Jos valtiontukea on myönnetty täytäntöönpanokiellon vastaisesti, viivästys komission valvontavallan käytössä ja tuen takaisinperintämääräyksen antamisessa ei periaatteessa ole riittävä oikeudellinen peruste rajoittaa takaisinperintää tai jättää se toteuttamatta[33].

34. Tämän lisäksi unionin lainsäädännön ensisijaisuus- ja tehokkuusperiaatteet merkitsevät sitä, että jäsenvaltiot ja tuensaajat eivät voi olettaa, että takaisinperintää rajoitettaisiin oikeusvarmuuden periaatteen nojalla silloin, jos kansallisen ja unionin lainsäädännön väitetään olevan ristiriidassa keskenään. Unionin lainsäädäntö on ensisijainen, ja kansalliset säännöt on joko jätettävä soveltamatta tai niitä on tulkittava tavalla, joka turvaa unionin lainsäädännön tehokkuuden[34].

35. Tiettyjen jäsenvaltioiden lainsäädännössä tukitoimenpiteen oikeusperusta mitätöityy sillä hetkellä, kun komissio tekee takaisinperimistä koskevan päätöksen. Tehokkuusperiaatteen näkökulmasta tällainen kansallisen lainsäädännön säännös ei voi vaikuttaa komission päätöksen lainmukaisuuteen eikä takaisinperintävelvollisuuteen. Takaisinperintä ei voi riippua siitä, millaisia

---

32 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 15.2.1996, *Duff ym.*, C-63/93, ECLI:EU:C:1996:51, 20 kohta.

33 Oikeusvarmuuden periaate estää komissiota viivyttämästä loputtomasti toimivaltansa käyttöä. Unionin tuomioistuin on kuitenkin todennut, että ”komission viivästys valvontavaltansa käyttämisessä ja kyseisen tuen takaisinperimisestä määräämisessä johtaa kyseisen takaisinperintää koskevan päätöksen lainvastaisuuteen ainoastaan poikkeustapauksissa, joissa on kyse komission selkeästä laiminlyönnistä ja sillä olevan huolellisuusvelvoitteen ilmeisen selvästä noudattamatta jättämisestä”: ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 22.4.2008, *komissio v. Salzgitter*, C-408/04 P, ECLI:EU:C:2008:236, 106 kohta. Niin kutsuttuja verotuksellisia taloudellisia etuyhtymiä koskevassa *GIE Fiscaux* -asiassa komissio päätti, että asiaan liittyvien poikkeuksellisten olosuhteiden erityisen yhdistelmän vuoksi takaisinperintä oli oikeusvarmuuden periaatteen suojaamiseksi rajoitettava koskemaan tukea, joka oli myönnetty sen päivän jälkeen, jona komissio oli tehnyt menettelyasetuksen 6 artiklan mukaisen päätöksen muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisesta. Ks. komission 20 päivänä joulukuuta 2006 tekemä päätös tukiohjelmasta, jonka Ranska on ottanut käyttöön yleisen verolainsäädännön 39 CA §:n nojalla – Valtiontuki C 46/2004 (ex NN 65/2004), EUVL L 112, 30.4.2007, s. 41.

34 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 5.10.2006, *komissio v. Ranska (”Scott”)*, C-232/05, ECLI:EU:C:2006:651, 50–53 kohta.

seurauksia täytäntöönpanokiellon noudattamatta jättämisellä on kansallisessa lainsäädännössä[35].

2.4.1.2 Luottamuksensuojan periaate

36. Luottamuksensuojan periaate[36] on seurausta oikeusvarmuuden periaatteesta, ja unionin tuomioistuimet ovat soveltaneet niitä yhdessä. Se koskee kaikkia henkilöitä, joilla on perusteltuja ja aiheellisia odotuksia, jotka perustuvat toimivaltaisista unionin toimielimistä saatuihin täsmällisiin, ehdottomiin ja johdonmukaisiin vakuutteluihin. Tällaiset vakuuttelut on annettava sovellettavien sääntöjen mukaisesti[37]. Näin ollen tällä periaatteella suojataan jäsenvaltioiden ja tuensaajien perusteltuja odotuksia siitä, että komissio ei määrää tukea perittäväksi takaisin.

37. Koska SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohta on luonteeltaan pakottava, jäsenvaltio, jonka viranomaiset ovat myöntäneet tukea täytäntöönpanokiellon vastaisesti, ei voi vedota siihen, että kyseinen rikkominen synnyttää tuensaajalle oikeutetun odotuksen siitä, että tukea ei peritä takaisin. Muussa tapauksessa SEUT-sopimuksen 107 ja 108 artiklalla ei olisi mitään vaikutusta[38].

38. Kun täytäntöönpanokieltoa on rikottu, tuensaaja ei myöskään voi väittää, että sillä olisi oikeutettuja odotuksia sen osalta, että tuen myöntäminen olisi ollut sääntöjenmukaista, ellei tilanteeseen liity poikkeuksellisia olosuhteita[39]. Huolellisen taloudellisen toimijan pitäisi pystyä selvittämään, oliko tuella komission asianmukainen hyväksyntä[40]. Tätä periaatetta sovelletaan myös pieniin yrityksiin[41].

39. Unionin tuomioistuimet ovat tunnistaneet useita tilanteita, joissa oikeutettuja odotuksia ei synny ja jotka eivät näin ollen voi rajoittaa tai estää asianomaisen tuen takaisinperintää. Eritoten oikeutetut odotukset eivät voi perustua muun muassa seuraaviin seikkoihin:

- komission vaikeneminen sille ilmoitetusta tukitoimenpiteestä[42];

---

35 Ks. unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 7.10.2010, *DHL Aviation ja DHL Hub Leipzig v. komissio*, T-452/08, ECLI:EU:T:2010:427, 34 ja 41 kohta.

36 Luottamuksensuojan periaatteen osalta ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 20.9.1990, *komissio v. Saksa*, C-5/89, ECLI:EU:C:1990:320, 13 ja 14 kohta.

37 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 24.3.2011, *ISD Polska ym. v. komissio*, C-369/09 P, ECLI:EU:C:2011:175, 123 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 16.12.2010, *Kahla Thüringen Porzellan v. komissio*, C-537/08 P, ECLI:EU:C:2010:769, 63 kohta; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 16.12.2008, *Masdar (UK) v. komissio*, C-47/07 P, ECLI:EU:C:2008:726, 34 ja 81 kohta.

38 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 9.6.2011, *Diputación Foral de Vizcaya ym. v. komissio*, C-465/09 P – C-470/09 P, ECLI:EU:C:2011:372, 150 kohta.

39 Unionin tuomioistuin on todennut ainoastaan yhdessä tapauksessa, nimittäin asiassa *RSV* antamassaan tuomiossa, että tuensaajalla on oikeutettuja odotuksia. Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 24.11.1987, *RSV v. komissio*, C-223/85, ECLI:EU:C:1987:502. Unionin tuomioistuimet ovat kuitenkin painottaneet asianomaisen tapauksen poikkeuksellisia olosuhteita kieltäytymällä ulottamasta luottamuksensuojaa asiassa *RSV* todetusta poikkeustilanteesta muihin tapauksiin; ks. esimerkiksi yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio 14.1.2004, *Fleuren Compost v.* komissio, T-109/01, ECLI:EU:T:2004:4, 145–148 kohta, ja yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 29.4.2004, *Italia v. komissio*, C-298/00 P, ECLI:EU:C:2004:240, 90 kohta.

40 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 20.3.1997, *Land Rheinland-Pfalz v. Alcan Deutschland*, C-24/95, ECLI:EU:C:1997:163, 25 kohta.

41 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 29.4.2004, *Italia v. komissio*, C-298/00 P, ECLI:EU:C:2004:240, 88 kohta.

42 Ks. yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio 30.11.2009, *Ranska v. komissio*, T-427/04 ja T-17/05, ECLI:EU:T:2009:474, 261 kohta.

- komission ilmeinen puuttumattomuus tukitoimenpiteeseen, jota ei ole ilmoitettu[43];
- menettelyasetuksen 6 artiklan mukaisen muodollisen tutkinnan aloittamisesta tehty päätös, jossa komissio esittää pelkästään väliaikaisen arvion tutkimuksen kohteena olevista tukitoimenpiteistä – tuensaajan oikeutetut odotukset eivät näet voi perustua väliaikaiseen päätökseen[44];
- komission suhteellisen pitkään kestänyt toimimattomuus[45];
- komission tekemä aiempi päätös[46];
- komission tekemät useat perättäiset päätökset, joissa on hyväksytty tuen myöntäminen ja jotka on kumottu myöhemmin unionin tuomioistuimissa[47];
- komission neuvostolle tekemä päätösehdotus[48].

2.4.1.3 Oikeusvoiman periaate

40. Oikeusvoiman periaatteella vahvistetaan se, että ”kaikkien käytettävissä olevien oikeussuojakeinojen käytön tai näitä oikeussuojakeinoja varten säädettyjen määräaikojen umpeen kulumisen jälkeen lopullisiksi tulleita tuomioistuinten päätöksiä ei voida enää saattaa kyseenalaisiksi”[49].

---

43 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 8.12.2011, *France Télécom v. komissio*, C-81/10 P, ECLI:EU:C:2011:811, 58–60 kohta.

44 Ks. unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 27.2.2013, *Nitrogénművek Vegyipari v. komissio*, T-387/11, ECLI:EU:T:2013:98, 121 kohta; Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio 25. maaliskuuta 2009, *Alcoa Trasformazioni v. komissio*, T-332/06, ECLI:EU:T:2009:79, 61 kohta.

45 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 28.7.2011, *Diputación Foral de Vizcaya ym. v. komissio*, C-471/09 P – C-473/09 P, ECLI:EU:C:2011:521, 64–65, 68 ja 75–77 kohta.

46 Aiemman päätöksen, jossa on katsottu, että tietyssä toimenpiteessä ei ole kyse valtiontuesta, tai todettu tietty valtiontukitoimenpide sisämarkkinoille soveltuvaksi, on tulkittava koskevan tiukasti asianomaiselle erityistapaukselle ominaisia tosiseikkoja ja olosuhteita. Kutakin tapausta on arvioitava sen omista lähtökohdista käsin. Näin ollen unionin tuomioistuin on esimerkiksi katsonut, että aiempi päätös, jossa on todettu, että toimenpiteessä ei ole kyse valtiontuesta, soveltamisajan rajallisuuden ja tietyllä hetkellä vallinneiden olosuhteiden perusteella, ei voi synnyttää oikeutettuja odotuksia vastaavan toimenpiteen valtiontukiluonteen arvioinnista tulevaisuudessa. Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 21.7.2011, *Alcoa Trasformazioni v. komissio*, C-194/09 P, ECLI:EU:C:2011:497, 72–75 kohta. Tilanne on toinen, jos komissio muuttaa arviotaan toimenpiteestä pelkästään soveltamalla perustamissopimuksen valtiontukisääntöjä aiempaa tiukemmin. Tällaisessa tapauksessa unionin tuomioistuin on katsonut, että tuensaajilla oli oikeus odottaa, että komission päätöksessä, joka kumoaa komission aiemman lähestymistavan, niille annettaisiin riittävästi aikaa tämän muutoksen käsittelemiseen, ja näin ollen tuensaajat ovat luottamuksensuojan piirissä. Ks. vastaavasti yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 22.6.2006, *Belgia v. komissio (”Forum 187”)*, C-182/03 ja C-217/03, ECLI:EU:C:2006:416, 71 kohta.

47 Asiassa *CELF II* annetussa tuomiossa unionin tuomioistuin katsoi, että epätavanomainen kumoamistuomioiden peräkkäisyys kuvastaa lähtökohtaisesti tapauksen hankaluutta eikä todellakaan voi synnyttää oikeutettuja odotuksia vaan on pikemminkin omiaan lisäämään tuensaajan epäilyjä riidanalaisen tuen soveltuvuudesta sisämarkkinoille. Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 11.3.2010, *CELF ja ministre de la Culture et de la Communication (”CELF II”)*, C-1/09, ECLI:EU:C:2010:136, 51–52 ja 55 kohta.

48 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 24.3.2011, *ISD Polska ym. v. komissio*, C-369/09 P, ECLI:EU:C:2011:175, 124 kohta.

49 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 22.12.2010, *komissio v. Slovakia (”Frucona Košice”)*, C-507/08, ECLI:EU:C:2010:802, 59 kohta.

41. Siitä huolimatta, että tämä periaate on tärkeä sekä Euroopan unionin oikeusjärjestyksessä että jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmissä[50], sen soveltaminen ei saa heikentää unionin lainsäädännön ensisijaisuutta ja tehokkuutta. Näin ollen oikeusvoiman periaate ei voi olla esteenä valtiontuen takaisinperinnälle[51].

42. Unionin lainsäädännön ensisijaisuusperiaatteen mukaisesti unionin valtiontukisäännöt ovat ensisijaisia suhteessa niiden kanssa ristiriidassa oleviin kansallisiin lakeihin, jotka on jätettävä soveltamatta. Sama pätee lopullisiin tuomioistuinten päätöksiin, joissa näitä lakeja sovelletaan tai tulkitaan.

43. Sääntöjenvastaisen tuen osalta on erityisesti todettava, että vaikka oikeusvoiman periaatteen toteuttamisen säännöt ovat kunkin jäsenvaltion oikeusjärjestelmän sisäinen asia menettelyllisen itsemääräämisoikeuden periaatteen nojalla, niillä ei voida asettaa jonkin kansallisen tuomioistuimen tekemää lopullista päätöstä esteeksi täytäntöönpanokiellon rikkomisesta aiheutuvien välttämättömien seuraamusten määräämiselle[52].

2.4.2 Vanhentumisaika

44. Menettelyasetuksen 17 artiklan 1 kohdassa säädetään, että komission toimivaltuuksiin määrätä tuki perittäväksi takaisin sovelletaan kymmenen vuoden vanhentumisaikaa, jäljempänä ’vanhentumisaika’.

45. Menettelyasetuksen 17 artiklan 2 kohdan mukaisesti vanhentumisaika alkaa päivästä, jona sääntöjenvastainen tuki myönnetään tuensaajalle[53] joko yksittäisenä tukena tai tukiohjelmaan kuuluvana tukena[54]. Kun kyseessä on tukiohjelma, vanhentumisaika ei ala kulua päivästä, jona sen oikeusperusta on hyväksytty, vaan hetkestä, jona yksittäinen tuki on myönnetty tästä tukiohjelmasta[55].

46. Tuen myöntämispäivä riippuu kyseessä olevan tuen luonteesta. Kun kyseessä on monivuotinen tukiohjelma, jossa maksuja tai muita taloudellisia etuja myönnetään säännöllisesti, tukiohjelman oikeusperustan hyväksymispäivästä voi kulua huomattavan pitkä aika päivään, jolloin tuki tosiasiallisesti myönnetään asianomaisille yrityksille. Tällaisessa tapauksessa vanhentumisajan laskemiseksi on katsottava, että tuki on myönnetty tuensaajalle vasta päivänä, jona se on tosiasiallisesti maksettu tälle.

47. Edellä 46 kohdassa mainittua periaatetta sovelletaan myös tukiohjelmiin, joihin sisältyy säännöllisesti myönnettäviä verotuksellisia toimenpiteitä (esimerkiksi verovähennykset kussakin vuotuisessa taikka puolivuotisessa veroilmoituksessa), joiden osalta vanhentumisaika alkaa kulua kussakin veromenettelyssä päivänä, jona vero on maksettava.

---

50 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 24.1.2013, *komissio v. Espanja (”Magefesa”)*, C-529/09, ECLI:EU:C:2013:31, 64 kohta.

51 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 18.7.2007, *Lucchini*, C-119/05, ECLI:EU:C:2007:434, 61–63 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 11.11.2015, *Klausner Holz Niedersachsen*, C-505/14, ECLI:EU:C:2015:742, 45 kohta.

52 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 11.11.2015, *Klausner Holz Niedersachsen*, C-505/14, ECLI:EU:C:2015:742, 40 kohta.

53 Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 25.1.2018, *BSCA v. komissio*, T-818/14, ECLI:EU:T:2018:33, 72 kohta.

54 Käsitteet ”tukiohjelma” ja ”yksittäinen tuki” määritellään menettelyasetuksen 1 artiklan d ja e kohdassa.

55 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 8.12.2011, *France Télécom v. komissio*, C-81/10 P, ECLI:EU:C:2011:811, 80 ja 82 kohta.

48. Takaisinperimistä koskevan päätöksen panemiseksi täytäntöön asianomainen jäsenvaltio voi joutua suorittamaan tarkastuksia, esimerkiksi verotarkastuksia tietyiltä verovuosilta, vaikka tarkastusten määräaika olisi kansallisen lainsäädännön mukaan umpeutunut. Tällaisessa tapauksessa kansallisilla vanhentumissäännöillä ei voida perustella takaisinperintävelvollisuuden noudattamatta jättämistä, ja tällaiset säännöt on tarvittaessa jätettävä soveltamatta[56].

49. Koska tukitoimenpiteen tutkinta on jäsenvaltion ja komission kahdenvälinen menettely, vanhentumisaika, joka on alkanut kulua, voidaan keskeyttää millä tahansa toimella, jonka komissio tai jäsenvaltio komission pyynnöstä suorittaa. Tähän ei vaikuta se, onko toimesta ilmoitettu tuensaajalle[57] tai onko se tullut tämän tietoon. Jos komission päätöstä käsitellään unionin tuomioistuimissa, vanhentumisajan kuluminen keskeytetään siihen saakka, kunnes asian käsittely on saatu päätökseen.

50. Menettelyasetuksen 17 artiklan 3 kohdassa säädetään, että ”tuki, jonka osalta vanhentumisaika on kulunut umpeen, katsotaan voimassa olevaksi tueksi”. Menettelyasetuksessa säädetyllä vanhentumisajalla ”vain suljetaan pois sellaisten tukien takaisinperintä, jotka on otettu käyttöön yli kymmenen vuotta ennen komission ensimmäistä puuttumista asiaan”[58].

2.4.3 Takaisinperinnän täydellinen mahdottomuus

51. SEUT-sopimuksen 288 artiklan mukaisesti päätökset velvoittavat kaikilta osiltaan niitä, joille ne on osoitettu. Kun kyse on valtiontuesta, komissio osoittaa päätöksensä asianomaiselle jäsenvaltiolle, jolla on velvollisuus panna se täytäntöön[59] käyttämällä hyväksi kaikkia tarvittavia toimenpiteitä, myös välitoimenpiteitä, täytäntöönpanon varmistamiseksi[60]. Komission päätöksiä koskee lainmukaisuusolettama, ja ne ovat kaikilta osiltaan velvoittavia myös sillä välin, kun päätöksiä käsitellään unionin tuomioistuimissa[61].

52. Sellaisten poikkeuksellisten olosuhteiden olemassaolo, joiden takia jäsenvaltion on täysin mahdotonta panna takaisinperimistä koskevaa päätöstä täytäntöön, on ainoa unionin tuomioistuimen tunnustama tilanne, joka oikeuttaa jäsenvaltion laiminlyömään päätöksen täytäntöönpanon[62].

53. Täydellinen mahdottomuus on ymmärretty unionin tuomioistuimissa erittäin suppeasti. Jäsenvaltion on osoitettava, että se on vilpittömästi yrittänyt periä tuen

---

56 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 20.3.1997, *Land Rheinland-Pfalz v. Alcan Deutschland*, C-24/95, ECLI:EU:C:1997:163, 34–37 kohta.

57 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 6.10.2005, *Scott v. komissio*, C-276/03 P, ECLI:EU:C:2005:590, 27 ja 36 kohta.

58 Unionin tuomioistuimen tuomio 23. tammikuuta 2019, *Fallimento Traghetti del Mediterraneo*, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, 52 kohta. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio 30. huhtikuuta 2002, *Gibraltar v. komissio*, T-195/01 ja T-207/01, ECLI:EU:T:2002:111, 130 kohta.

59 Ks. menettelyasetuksen 31 artiklan 2 kohta, jossa todetaan, että kielteiset päätökset osoitetaan asianomaiselle jäsenvaltiolle.

60 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 14.11.2018, *komissio v. Kreikka (”Hellenic Shipyards II”)*, C-93/17, ECLI:EU:C:2018:903, 69 kohta.

61 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 9.7.2015, *komissio v. Ranska (”Marseillen ja Korsikan väliset merireitit”)*, C-63/14, ECLI:EU:C:2015:458, 44 kohta.

62 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 9.11.2017, *komissio v. Kreikka (”Larco”)*, C-481/16, ECLI:EU:C:2017:845, 28 kohta.

takaisin, ja sen on toimittava yhteistyössä komission kanssa SEU-sopimuksen 4 artiklan 3 kohdan mukaisesti, jotta takaisinperinnän ongelmat voitaisiin ratkaista[63].

54. Jäsenvaltiolla on todistustaakka osoittaa perustellut syyt siihen, että sisämarkkinoille soveltumatonta tukea ei ole peritty takaisin[64] tai se on peritty takaisin vain osittain. Se, minkälaista näyttöä takaisinperinnän täydellisen mahdottomuuden osoittamiseksi edellytetään, riippuu kunkin tapauksen ominaispiirteistä.

55. Asianomainen jäsenvaltio ei voi näyttää toteen takaisinperimistä koskevan päätöksen täytäntöönpanon täydellistä mahdottomuutta pelkästään ilmoittamalla komissiolle oikeudellisista, poliittisista, käytännöllisistä tai sisäisistä hankaluuksista[65].

56. Näin ollen asianomainen jäsenvaltio ei voi perustella takaisinperimistä koskevan päätöksen täytäntöönpanemisen laiminlyöntiä vetoamalla täydelliseen mahdottomuuteen, joka perustuu kansallisen lainsäädännön vaatimuksiin, kuten kansallisiin vanhentumisaikoihin[66], takaisinperintäoikeuden puuttumiseen kansallisesta lainsäädännöstä[67] tai oikeudelliseen tyhjiöön[68]. Jäsenvaltio ei niin ikään voi vedota sen kansallisessa oikeusjärjestyksessä oleviin säännöksiin, käytäntöihin tai tilanteisiin, ei myöskään huoliin yhteiskunnallisista levottomuuksista[69], perustellakseen unionin lainsäädäntöön perustuvien velvoitteiden noudattamatta jättämistä[70]. Vain hyvin erityisissä tapauksissa täydellisen mahdottomuuden peruste voi olla oikeudellinen, ja perusteen on tällöin oltava unionin lainsäädännön mukainen[71].

57. Jäsenvaltion on määriteltävä ja toteutettava tarvittavat toimenpiteet viipymättä[72]. Erityisesti tämä voi tarkoittaa uuden lainsäädännön hyväksymistä tai sellaisten kansallisen lainsäädännön säännösten sivuuttamista, jotka estävät takaisinperinnän

---

63 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 12.2.2015, *komissio v. Ranska (”Plans de Campagne”)*, C-37/14, ECLI:EU:C:2015:90, 67 kohta.

64 Ks. vastaavasti unionin tuomioistuimen tuomio 9.7.2015, *komissio v. Ranska (”Marseillen ja Korsikan väliset merireitit”)*, C-63/14, ECLI:EU:C:2015:458, 52 ja 53 kohta.

65 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 9.11.2017, *komissio v. Kreikka (”Larco”)*, C-481/16, ECLI:EU:C:2017:845, 29 kohta; ks. myös unionin tuomioistuimen tuomio 6.11.2018, *Scuola Elementare Maria Montessori v. komissio*, C-622/16 P – C-624/16 P, ECLI:EU:C:2018:873, 91 ja 95 kohta.

66 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 20.3.1997, *Land Rheinland-Pfalz v. Alcan Deutschland*, C-24/95, ECLI:EU:C:1997:163, 34–37 kohta.

67 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 21.3.1991, *Italia v. komissio (”Lanerossi”)*, C-303/88, ECLI:EU:C:1991:136, 52 ja 60 kohta.

68 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 17.10.2013, *komissio v. Kreikka (”Ellinikos Xrysos”)*, C-263/12, ECLI:EU:C:2013:673, 36 kohta.

69 Tuomioistuin on vastaavasti selventänyt, että ”yleistä järjestystä häiritsevistä mahdollisista yhteiskunnallisista levottomuuksista on oikeuskäytännössä vakiintuneesti todettu, kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 86 kohdassa tuonut esiin, että tällaisten levottomuuksien uhatessa asianomaisella jäsenvaltiolla on velvollisuus toteuttaa kaikki unionin oikeuden vaikutuksen ja tehokkuuden takaamiseen soveltuvat toimenpiteet, jotta unionin oikeuden asianmukainen soveltaminen voidaan turvata kaikkien talouden toimijoiden intressien mukaisesti, ellei asiassa ole näytetty, että kyseisen valtion toimenpiteistä aiheutuisi yleiselle järjestykselle seurauksia, joita se ei pystyisi estämään käytettävissään olevilla keinoilla”. Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 9.7.2015, *komissio v. Ranska (”Marseillen ja Korsikan väliset merireitit”)*, C-63/14, ECLI:EU:C:2015:458, 52 kohta.

70 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 17.9.2015, *komissio v. Italia (”Venetsia ja Chioggia II”)*, C-367/14, ECLI:EU:C:2015:611, 51 kohta.

71 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 11.9.2014, *komissio v. Saksa (”Biria Gruppe”),* C-527/12, ECLI:EU:C:2014:2193, 49 kohta.

72 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 9.7.2015, *komissio v. Ranska (”Marseillen ja Korsikan väliset merireitit”)*, C-63/14, ECLI:EU:C:2015:458, 49 kohta.

ongelmien nopean poistamisen. Tuen takaisinperimiseksi tehtyjen yritysten tulee lisäksi olla perusteellisia, ja niistä on esitettävä asianmukaista näyttöä.

58. Tuensaajan taloudellinen tilanne ei myöskään vaikuta tuen takaisinperintävelvollisuuteen. Se, että yritys on talousvaikeuksissa tai jopa maksukyvytön, ei ole todiste siitä, että takaisinperintä olisi mahdotonta[73] (ks. 4.8 jakso). Tuen takaisinperiminen on mahdotonta vain siinä tapauksessa, että tuensaaja on jo lakannut olemasta eikä sillä ole oikeudellista ja taloudellista seuraajaa (ks. 134 kohta).

59. Takaisinperinnän tarkoituksena ei ole maksimoida jäsenvaltion tuottoja vaan palauttaa tilanne, joka sisämarkkinoilla vallitsi ennen tuen myöntämistä. Näin ollen mahdolliset tappiot, joita jäsenvaltiolle aiheutuu osakkaana tai velkojana, eivät oikeuta takaisinperintävelvollisuuden noudattamatta jättämistä.

60. Takaisinperinnän täydellinen mahdottomuus tulee tyypillisesti esiin silloin, kun takaisinperimistä koskevaa päätöstä ollaan panemassa täytäntöön, mutta takaisinperintä voidaan todeta täydellisen mahdottomaksi jo komission menettelyasetuksen 6 artiklan mukaisessa muodollisessa tutkinnassa[74]. Jäsenvaltio voi esimerkiksi osoittaa, että tuen takaisinperintä olisi mahdotonta, koska tuensaaja on lakannut olemasta eikä sillä ole mitään oikeudellista ja taloudellista seuraajaa.

2.5 Kansallisen lainsäädännön soveltaminen ja komission takaisinperimistä koskevien päätösten välitön ja tehokas täytäntöönpano

61. Menettelyasetuksen 16 artiklan 3 kohdassa on kodifioitu tehokkuusperiaatteen vaatimukset[75]. Takaisinperintävelvollisuus on täytetty vasta sitten, kun asianomainen jäsenvaltio on tosiasiallisesti perinyt takaisin sisämarkkinoille soveltumattoman tuen sekä takaisinperintäkoron[76], jäljempänä ’takaisinperittävä kokonaismäärä’.

62. Asianomainen jäsenvaltio voi valita keinot, joilla se täyttää takaisinperintävelvollisuutensa, kunhan niissä noudatetaan tehokkuusperiaatetta[77] ja vastaavuusperiaatetta, jonka mukaan kansallista lainsäädäntöä on sovellettava syrjimättömästi sellaisiin samankaltaisiin tapauksiin nähden, joihin sovelletaan yksinomaan kansallista lainsäädäntöä[78]. Näiden periaatteiden mukaisesti takaisinperinnän välitöntä ja tehokasta täytäntöönpanoa voidaan arvioida ainoastaan tapauskohtaisesti[79].

---

73 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 15.1.1986, *komissio v. Belgia*, C-52/84, ECLI:EU:C:1986:3, 14 kohta.

74 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 6.11.2018, *Scuola Elementare Maria Montessori v. komissio*, C-622/16 P – C-624/16 P, ECLI:EU:C:2018:873, 82 ja 84 kohta.

75 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 11.9.2014, *komissio v. Saksa (”Biria Gruppe”)*, C-527/12, ECLI:EU:C:2014:2193, 39 ja 41 kohta.

76 Ks. vastaavasti unionin tuomioistuimen tuomio 6.10.2011, *komissio v. Italia (”Venetsia ja Chioggia II”)*, C-302/09, ECLI:EU:C:2011:634, 38 ja 39 kohta.

77 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 5.10.2006, *komissio v. Ranska (”Scott”)*, C-232/05, ECLI:EU:C:2006:651, 49 kohta.

78 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 13.6.2002, *Alankomaat v. komissio*, C-382/99, ECLI:EU:C:2002:363, 90 kohta.

79 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 11.9.2014, *komissio v. Saksa (”Biria Gruppe”),* C-527/12, ECLI:EU:C:2014:2193, 43 kohta.

3. KOMISSION JA ASIANOMAISEN JÄSENVALTION TEHTÄVÄT

63. Sekä komissiolla että jäsenvaltioilla on keskeinen tehtävä takaisinperimistä koskevien päätösten täytäntöönpanossa, ja niiden on edistettävä takaisinperintäpolitiikan tehokasta toteuttamista.

3.1 Komission tehtävä

64. Komissio pyrkii takaisinperimistä koskevissa päätöksissään yksilöimään sisämarkkinoille soveltumattoman tuen saajat ja määrittämään takaisinperittävän tukimäärän. Tällä tavalla takaisinperimistä koskevat päätökset voidaan panna täytäntöön nopeammin ja helpottaa takaisinperintävelvollisuuden täyttämistä. Jos tämä ei ole mahdollista, komissio kuvaa takaisinperimistä koskevassa päätöksessä menetelmää, jonka avulla jäsenvaltion tulee yksilöidä tuensaajat ja määrittää takaisinperittävä tukimäärä[80].

65. Vilpittömän yhteistyön periaatteen mukaisesti komissio avustaa asianomaista jäsenvaltiota takaisinperimistä koskevan päätöksen täytäntöönpanossa muun muassa

- antamalla asianomaiselle jäsenvaltiolle esimerkkejä laskentataulukoista, joissa annetaan tietoja tuensaajista ja tukimääristä (ks. 22 ja 23 kohta);
- arvioimalla pyyntöjä pidentää takaisinperimistä koskevan päätöksen täytäntöönpanolle asetettua määräaikaa (ks. 4.1 jakso);
- järjestämällä aloituskokouksen (ks. 4.2 jakso);
- tarjoamalla välineen takaisinperintäkoron laskemiseen (ks. 110 kohta);
- antamalla esimerkkejä tuen tilapäiseen takaisinperimiseen soveltuvista sulkutilisopimuksista (ks. 117 kohta);
- tiedottamalla asianomaiselle jäsenvaltiolle takaisinperintämenettelyn väliaikaisesta tai lopullisesta lopettamisesta (ks. 4.9 jakso).

3.2 Jäsenvaltion tehtävä

66. Jäsenvaltioilla on erittäin tärkeä tehtävä takaisinperintäpolitiikan tehokkaassa toteuttamisessa. Eritoten toimittamalla tarkkoja ja kattavia tietoja menettelyasetuksen 6 artiklan mukaisen muodollisen tutkinnan aikana jäsenvaltiot voivat edistää sellaisten takaisinperimistä koskevien päätösten hyväksymistä, jotka ovat helpommin täytäntöönpantavia ja joilla ehkäistään tai pienennetään riskiä siitä, että takaisinperiminen ei ole välitöntä ja tehokasta.

67. Menettelyasetuksen 16 artiklan 1 kohdan mukaisesti asianomaisen jäsenvaltion on toteutettava kaikki tarpeelliset toimenpiteet tuen perimiseksi takaisin tuensaajalta. Asianomaisen jäsenvaltion oikeusjärjestelmän mukaan useat eri viranomaiset joko paikallisella, alueellisella tai kansallisella tasolla voivat olla osallisina takaisinperintäprosessissa. Jäsenvaltiolle osoitettu komission päätös velvoittaa kaikkia valtion elimiä, myös sen tuomioistuimia[81].

---

80 Komissio ei ole oikeudellisesti velvollinen ilmoittamaan takaisinperimistä koskevassa päätöksessään takaisinperittävän tuen tarkkaa määrää. Riittää, että komissio sisällyttää päätökseen tietoja, joiden avulla jäsenvaltio voi määrittää kyseisen määrän kohtuullisen vaivattomasti. Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 28.7.2011, *Mediaset v. komissio*, C-403/10 P, ECLI:EU:C:2011:533, 126 kohta.

81 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 21.5.1987, *Albako v. BALM*, C-249/85, ECLI:EU:C:1987:245, 17 kohta.

68. Eräissä jäsenvaltioissa takaisinperintäprosessin valvonta on annettu keskusviranomaisen tehtäväksi. Kokemus on osoittanut, että keskitetty koordinointielin edistää takaisinperimistä koskevien päätösten välitöntä ja tehokasta täytäntöönpanoa, koska se luo vakaan viestintäväylän komission yksiköihin.

4. TAKAISINPERIMISTÄ KOSKEVIEN PÄÄTÖSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

69. Kun komissio päättää, että jo myönnetty tuki on soveltumaton sisämarkkinoille, ja määrää sen perittäväksi takaisin, asianomaisen jäsenvaltion on kumottava tuki[82] ja perittävä se takaisin tarvittaessa[83] komission asettamassa määräajassa, jäljempänä ’takaisinperinnän määräaika’. Tuen takaisinperiminen takaisinperinnän määräajan umpeutumisen jälkeen ei täytä unionin lainsäädännön vaatimuksia ja katsotaan takaisinperimistä koskevan päätöksen täytäntöönpanon laiminlyönniksi[84]. Asianomainen jäsenvaltio on joka tapauksessa yhä velvollinen panemaan sääntöjenvastaisen tuen takaisinperintäpäätöksen täytäntöön ja lopettamaan unionin lainsäädännön rikkomisen mahdollisimman nopeasti takaisinperinnän määräajan umpeutumisen jälkeen.

70. Komission kokemuksen mukaan nopeutetut hallinnolliset erityismenettelyt voivat olla hyvin tehokkaita ja niiden avulla jäsenvaltiot voivat noudattaa niille kuuluvia velvoitteita asianmukaisesti.

4.1 Pyyntö pidentää päätöksen täytäntöönpanolle asetettua määräaikaa

71. Komissio asettaa takaisinperimistä koskevassa päätöksessään asianomaiselle jäsenvaltiolle seuraavat kaksi määräaikaa: i) määräaika tarkkojen tietojen ilmoittamiselle jäsenvaltion suunnittelemista ja jo toteuttamista toimenpiteistä asianomaisen päätöksen panemiseksi täytäntöön ja ii) määräaika takaisinperintävelvollisuuden täyttämiselle. Erityisesti jäsenvaltion edellytetään yleensä toimittavan ensimmäiseen määräaikaan mennessä kattavat tiedot tuensaajien henkilöydestä, mikäli tuensaajia ei ole yksilöity jo takaisinperimistä koskevassa päätöksessä, takaisinperittävästä rahamäärästä ja takaisinperintävelvollisuuden täyttämiseen sovellettavasta kansallisesta menettelystä.

72. Mikäli jäsenvaltiolla on ongelmia panna takaisinperimistä koskeva päätös täytäntöön takaisinperinnän määräajassa, sillä on velvollisuus tuoda nämä ongelmat komission käsittelyyn riittävän hyvissä ajoin niin, että komissio voi arvioida tilanteen sekä antaa ehdotuksia sopivista ratkaisuista[85]. Tässä yhteydessä komissio voi myös ehdottaa takaisinperinnän määräajan pidentämistä.

73. Näissä tapauksissa komission ja asianomaisen jäsenvaltion on toimittava vilpittömässä yhteistyössä ongelmien ratkaisemiseksi ja noudatettava täysimääräisesti unionin lainsäädäntöä[86]. Asianomaisen jäsenvaltion on vastaavasti

---

82 Tämä tarkoittaa sitä, että jäsenvaltion on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet ennen tuen myöntämistä vallinneen tilanteen palauttamiseksi esimerkiksi purkamalla sopimuksen. Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 8.12.2011, *Residex Capital IV*, C-275/10, ECLI:EU:C:2011:814, 45–47 kohta.

83 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 20.3.1997, *Land Rheinland-Pfalz v. Alcan Deutschland*, C-24/95, ECLI:EU:C:1997:163, 34 kohta.

84 Ks. vastaavasti unionin tuomioistuimen tuomio 22.12.2010, *komissio v. Italia (”Hiljattain pörssiin listautuneet yritykset”)*, C-304/09, ECLI:EU:C:2010:812, 32 kohta.

85 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 9.11.2017, *komissio v. Kreikka (”Larco”)*, C-481/16, ECLI:EU:C:2017:845, 29 kohta.

86 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 20.3.2014, *Rousse Industry v. komissio*, C-271/13 P, ECLI:EU:C:2014:175, 78 kohta.

toimitettava komissiolle kaikki tiedot, joiden perusteella se voi vahvistaa, että valituilla keinoilla takaisinperimistä koskeva päätös saadaan pantua asianmukaisesti täytäntöön[87].

74. Komission käytäntönä on myöntää pidennys päätöksen täytäntöönpanon määräaikaan ainoastaan poikkeuksellisissa olosuhteissa, jos jäsenvaltio esittää ratkaisevaa näyttöä siitä, että kaikki muut mahdolliset toimenpiteet, joilla komission päätös voitaisiin saada pantua oikea-aikaisesti täytäntöön, eivät olisi tehokkaita.

75. Pyyntöjä takaisinperinnän määräajan pidentämiseksi ei hyväksytä, jos takaisinperinnän viivästyminen johtuu jäsenvaltion valitsemista keinoista, kun nopeampiakin vaihtoehtoja olisi ollut käytettävissä.

76. Määräajan umpeutumisen jälkeen esitettäviä pyyntöjä määräajan pidentämiseksi ei voida hyväksyä taannehtivasti (ks. 69 kohta).

77. Takaisinperinnän määräajan pidentämiseksi komission on tehtävä uusi päätös.

4.2 Aloituskokous

78. Komissiolla on tapana järjestää aloituskokous asianomaisten jäsenvaltioiden viranomaisille pian sen jälkeen, kun takaisinperimistä koskeva päätös on annettu tiedoksi. Kokous pidetään mielellään kuukauden kuluessa ja joka tapauksessa ennen 71 kohdassa mainitun tietojen toimittamiselle asetetun ensimmäisen määräajan umpeutumista.

79. Aloituskokouksella pyritään helpottamaan ja vauhdittamaan takaisinperintäprosessia luomalla avoin yhteistyösuhde komission ja asianomaisen jäsenvaltion viranomaisten välille. Lisäksi komissio tekee selkoa välineistä, joita se voi tarjota jäsenvaltioille takaisinperinnän helpottamiseksi.

80. Komissio pyrkii antamaan aloituskokouksessa alustavaa palautetta takaisinperintästrategiasta ja täytäntöönpanotoimenpiteistä, joita asianomainen jäsenvaltio on suunnitellut takaisinperimistä koskevan päätöksen noudattamisen varmistamiseksi.

81. Osallistuminen aloituskokoukseen ei ole pakollista, mutta komissio kehottaa kuitenkin painokkaasti jäsenvaltioita hyödyntämään tämän mahdollisuuden, jotta ne voisivat saada ohjeita takaisinperinnän keskeisistä näkökohdista ja ennakoida seikkoja, joista ne voivat haluta esittää selvennyspyynnön.

4.3 Niiden tuensaajien yksilöinti, joilta tuki on perittävä takaisin

82. Sääntöjenvastainen tuki, joka on todettu soveltumattomaksi sisämarkkinoille, on perittävä takaisin tuensaajilta, jotka ovat tosiasiallisesti siitä hyötyneet[88]. Mikäli tuensaajia ei yksilöidä takaisinperimistä koskevassa päätöksessä, asianomaisen jäsenvaltion on tarkasteltava kunkin asianomaisen yrityksen yksilöllistä tilannetta[89].

83. SEUT-sopimuksen 345 artiklan mukaisesti yksityisiin ja julkisiin yrityksiin sovelletaan samoja valtiontukisääntöjä; näin ollen sääntöjenvastaisen tuen takaisinperinnän yhteydessä niitä kohdellaan samalla tavalla.

---

87 Täytäntöönpanoehdotusten havainnollistamiseksi ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 12.12.2002, *komissio v. Saksa*, C-209/00, ECLI:EU:C:2002:747, 40–44 kohta.

88 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 29.4.2004, *Saksa v. komissio (”SMI”)*, C-277/00, ECLI:EU:C:2004:238, 75 kohta.

89 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 13.2.2014, *Mediaset*, C-69/13, ECLI:EU:C:2014:71, 22 kohta.

4.3.1 Yritysryhmään kuuluvan tuensaajan yksilöinti

84. Yleensä tuensaajan yksilöiminen ei ole monimutkaista. Tietyissä tapauksissa komissio saattaa kuitenkin joutua arvioimaan, mikä taloudellisen kokonaisuuden muodostavan yritysryhmän yrityksistä on hyötynyt tuesta.

85. Vaikka tietyt toimet olisikin toteutettu yritysryhmässä, komissio voi silti rajata takaisinperinnän koskemaan vain yhtä ryhmään kuuluvaa tuensaajaa. Komissio saattaa kuitenkin takaisinperimistä koskevassa päätöksessään päätellä, että ryhmään kuuluvat yritykset muodostavat kilpailuoikeudessa tarkoitetun taloudellisen kokonaisuuden[90] tai että ryhmän muut yritykset ovat hyötyneet tuesta.

86. Edellä 85 kohdassa mainitussa tapauksessa asianomainen jäsenvaltio voidaan takaisinperimistä koskevassa päätöksessä määrätä perimään tuki takaisin siitä välittömästi hyötyneen yrityksen ohella myös koko taloudellisen kokonaisuuden muodostavalta yritysryhmältä tai joiltain ryhmään kuuluvilta oikeushenkilöiltä[91].

87. Tällaisen takaisinperimistä koskevan päätöksen täytäntöönpanossa asianomaisen jäsenvaltion on osoitettava komissiolle, että se on perinyt tuen asianmukaisesti takaisin joko välittömältä tuensaajalta taikka muilta takaisinperintävelvollisuuden kohteena olevilta yrityksiltä.

4.3.2 Takaisinperintämääräyksen laajentaminen; taloudellinen jatkuvuus

88. Jos takaisinperimistä koskevan päätöksen täytäntöönpanovaiheessa tukea ei voida periä takaisin alkuperäiseltä tuensaajalta ja näyttää siltä, että tuki on siirretty toiselle yritykselle, jäsenvaltio saattaa joutua ulottamaan takaisinperinnän tuesta nauttivaan yritykseen ja varmistamaan, että takaisinperintävelvollisuutta ei kierretä[92].

89. Unionin tuomioistuin on erottanut toisistaan seuraavat kaksi tapaa yrityksen toiminnan siirtämiseen: i) yrityksen koko omaisuuden tai sen osan myynti, minkä jälkeen toimintaa ei enää harjoita sama oikeushenkilö (ns. asset deal, jäljempänä ’liiketoimintakauppa’); ja ii) yrityksen osakkeiden myynti, minkä jälkeen tuesta hyötynyt yritys säilyttää oikeushenkilöytensä ja jatkaa toimintaansa (ns. share deal, jäljempänä ’osakekauppa’)[93].

4.3.2.1 Liiketoimintakauppa (asset deal)

90. Mikäli sisämarkkinoille soveltumatonta tukea saanut tuensaaja perustaa uuden yhtiön tai siirtää omaisuutensa toiseen yritykseen jatkaakseen toimintaansa tai jotain sen osaa, tämän toiminnan jatkuminen voi pitkittää tuen aiheuttamaa kilpailun vääristymistä. Jos vastaperustettu yhtiö tai omaisuuden ostaja säilyttää asianomaisen edun, se saattaa vastaavasti joutua maksamaan kyseessä olevan tuen takaisin.

---

90 Jos oikeudellisesti erilliset luonnolliset tai oikeushenkilöt muodostavat taloudellisen kokonaisuuden, niitä on silloin unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kohdeltava unionin kilpailuoikeudessa tarkoitettuna yhtenä yrityksenä. Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 12.7.1984, *Hydrotherm*, C-170/83, ECLI:EU:C:1984:271, 11 kohta.

91 Ks. yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio 29. kesäkuuta 2000, *DSG v. komissio*, T-234/95, ECLI:EU:T:2000:174, 124 kohta.

92 Ks. unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 13. syyskuuta 2010, *Kreikka v. komissio*, T-415/05, T-416/05 ja T-423/05, ECLI:EU:T:2010:386, 143–146 kohta.

93 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 29.4.2004, *Saksa v. komissio (”SMI”)*, C-277/00, ECLI:EU:C:2004:238, 78 ja 84 kohta.

91. Liiketoimintakauppaskenaariossa komissio arvioi tapauskohtaisesti, onko yritysten välillä taloudellista jatkuvuutta, avoimella sarjalla ei-kumulatiivisia kriteereitä. Komissio voi erityisesti ottaa huomioon seuraavat kriteerit[94]: i) siirron laajuus (varat[95] ja velat, henkilöstön ja/tai johdon säilyminen); ii) siirtohinta[96]; iii) myyjä- ja ostajayritysten osakkaiden tai omistajien henkilöllisyys; iv) siirron toteuttamisajankohta (menettelyasetuksen 4 artiklan mukaisen alustavan tutkinnan aikana, saman asetuksen 6 artiklan mukaisen muodollisen tutkinnan aikana tai takaisinperimistä koskevan päätöksen teon jälkeen); v) toimen taloudellinen logiikka[97].

4.3.2.2 Osakekauppa (share deal)

92. Sisämarkkinoille soveltumatonta tukea saaneen tuensaajan osakkeiden myynti kolmannelle osapuolelle ei vaikuta tuensaajan velvollisuuteen maksaa tällainen tuki takaisin[98].

93. Silloin, jos osakkeet yrityksessä, jolle oli myönnetty sääntöjenvastaista valtiontukea, myydään mutta yritys säilyttää oikeushenkilöytensä ja jatkaa valtiontuella tuettua

---

94 Komission ei täydy ottaa huomioon kaikkia kriteereitä. Ks. vastaavasti unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 28.3.2012, *Ryanair v. komissio*, T-123/09, ECLI:EU:T:2012:164, 155 ja 156 kohta.

95 Toimen laajuuden osalta voidaan todeta, että lähtökohtaisesti myydyn omaisuuden täytyy olla vain osa tuensaajan omaisuudesta. Mitä suurempi osuus alkuperäisestä liiketoiminnasta siirtyy uuteen yksikköön, sitä todennäköisempää on, että myytyyn omaisuuteen liittyvä taloudellinen toiminta saa jatkossakin etua sisämarkkinoille soveltumattomasta tuesta. Ks. komission päätös (EU) 2015/1826, annettu 15 päivänä lokakuuta 2014, valtiontuesta SA.33797 – (2013/C) (ex 2013/NN) (ex 2011/CP), jonka Slovakia on myöntänyt NCHZ:lle, EUVL L 269, 15.10.2015, s. 71. Taloudellisen jatkuvuuden osalta ks. komission päätös, annettu 17 päivänä syyskuuta 2008, valtiontuki N 321/08, N 322/08 ja N 323/08 – Kreikka – *Vente de certains actifs d'Olympic Airlines/Olympic Airways Services*; komission päätös, annettu 12 päivänä marraskuuta 2008, valtiontuki N 510/2008 – Italia – Alitalian omaisuuserien myynti; komission päätös, annettu 4 päivänä huhtikuuta 2012, valtiontuki SA.34547 – Ranska – *Reprise des actifs du groupe SERNAM dans le cadre de son redressement judiciaire*.

96 Kun omaisuus myydään avoimessa, läpinäkyvässä, syrjimättömässä ja ilman ehtoja järjestetyssä tarjousmenettelyssä suurimman tarjouksen tekijälle, oletus on, että maksettava hinta on yleensä markkinahinta. Komissio noudatti tätä periaatetta seuraavissa päätöksissään: komission päätös, annettu 1.10.2014, valtiontuesta SA.31550 (2012/C) (ex 2012/NN), jonka Saksa on myöntänyt Nürburgringille; komission päätös, annettu 27.3.2014, valtiontuesta SA.34572 (13/C) (ex 13/NN), jonka Kreikka on myöntänyt Larco General Mining & Metallurgical Company S.A. -yhtiölle; komission päätös, annettu 7.5.2015, valtiontuesta SA.35546 (2013/C) (ex 2012/NN), jonka Portugali on toteuttanut Estaleiros Navais de Viana do Castelo S.A.:n hyväksi.

97 Komissio havaitsi taloudellista jatkuvuutta niissä tapauksissa, joissa liiketoiminnan harjoittamisessa, toiminnan laajuudessa tai tuotannossa ei tapahtunut minkäänlaista muutosta. Ks. esimerkiksi komission päätös (EU) 2015/1826, annettu 15 päivänä lokakuuta 2014, valtiontuesta SA.33797 – (2013/C) (ex 2013/NN) (ex 2011/CP), jonka Slovakia on myöntänyt NCHZ:lle, EUVL L 269, 15.10.2015, s. 71. Sitä vastoin sellaisissa tapauksissa, joissa kävi ilmi, että toiminnassa taikka liiketoimintastrategiassa oli merkittäviä muutoksia, komissio katsoi, että taloudellista jatkuvuutta ei ollut. Ks. komission päätös (EU) 2016/151, annettu 1 päivänä lokakuuta 2014, valtiontuesta SA.31550 (2012/C) (ex 2012/NN), jonka Saksa on myöntänyt Nürburgringille, EUVL L 34, 10.2.2016, s. 1; komission päätös (EU) 2016/152, annettu 1 päivänä lokakuuta 2014, valtiontuesta SA.27339 (12/C) (ex 11/NN), jonka Saksa on toteuttanut Zweibrückenin lentoaseman ja sitä käyttävien lentoyhtiöiden hyväksi, EUVL L 34, 10.2.2016, s. 68. Taloudellista logiikkaa ei kuitenkaan ole yksinään pidetty ratkaisevana tekijänä silloin, kun on selvitetty kahden yrityksen välistä taloudellista jatkuvuutta.

98 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 29.4.2004, *Saksa v. komissio ("SMI")*, C-277/00, ECLI:EU:C:2004:238, 81 kohta.

toimintaa, jäsenvaltion on perittävä tuki siltä takaisin[99]. Itse asiassa tällä yrityksellä on yhä etua kilpailijoihin nähden.

4.3.2.3 Sulautumat ja muut liiketoiminnan uudelleenjärjestelyt

94. Liiketoiminta- ja osakekauppojen ohella jäsenvaltio saattaa joutua sulautumien taikka muunlaisten liiketoiminnan uudelleenjärjestelyjen jälkeen määrittämään, mikä on se yritys, jolta tuki on perittävä takaisin. Tällaisissa tapauksissa asianomaisen jäsenvaltion on yksilöitävä alkuperäisen tuensaajan oikeudellinen seuraaja ja perittävä tuki takaisin jäljelle jääneeltä yksiköltä[100].

4.3.3 Verotoimenpiteiden tuensaajat

95. Veroetuuksia myöntävien tukiohjelmien erityistapauksessa asianomaisen jäsenvaltion on yksilöitävä ne yritykset, jotka ovat hyötyneet tukiohjelmasta myönnetystä etuudesta, ja perittävä tuki niiltä takaisin.

96. Tuensaajan yksilöimisen kannalta sillä ei ole merkitystä, onko asianomainen tuensaaja soveltanut tukitoimenpidettä veroilmoituksessaan asianmukaisesti vai sovellettavien kansallisten sääntöjen vastaisesti[101]. Olennainen kysymys on se, onko yritys saanut veroetuuden, jonka on todettu olevan sisämarkkinoille soveltumatonta valtiontukea. Kansalliset menettelyt, joilla puututaan kansallisten verosääntöjen väärään soveltamiseen tai väärinkäyttöön, eivät saa vaarantaa valtiontuen välitöntä ja tehokasta takaisinperintää.

4.4 Takaisinperittävän määrän määrittäminen

97. Jos tukimäärä on jo määritetty komission päätöksessä, jäsenvaltion on pantava päätös täytäntöön sellaisena kuin komissio on sen antanut. Jos jäsenvaltio kiistää tukimäärän määrityksen, asia on saatettava käsiteltäväksi unionin tuomioistuimissa. Tästä seuraa, että jäsenvaltion on perittävä takaisinperimistä koskevassa päätöksessä vahvistettu tukimäärä takaisin, ellei unionin tuomioistuin keskeytä takaisinperintää tai kumoa takaisinperimistä koskevaa päätöstä, ja edettävä takaisinperinnässä, kunnes unionin tuomioistuimelta on saatu tällainen päätös.

98. Jos komissio ei ole määrittänyt takaisinperittävän tuen tarkkaa määrää takaisinperimistä koskevassa päätöksessään, asianomaisen jäsenvaltion on määritettävä kultakin tuensaajalta takaisinperittävä tukimäärä takaisinperimistä koskevassa päätöksessä esitetyllä menetelmällä.

99. Komissio edellyttää, että jäsenvaltio perii takaisin koko tuen, ellei tuki ole sen myöntämisajankohtana täyttänyt seuraavissa asiakirjoissa vahvistettuja sovellettavia vaatimuksia: i) asetus tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi SEUT-sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti (jäljempänä ’ryhmäpoikkeusasetus’); tai ii) asetus, jossa vahvistetaan, että tietty julkinen tuki ei täytä kaikkia SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan edellytyksiä ja että siihen ei näin ollen sovelleta SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaista

---

99 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 1.10.2015, *Electrabel ja Dunamenti Erőmű v. komissio*, C-357/14 P, ECLI:EU:C:2015:642, 113 kohta.

100 Ks. vastaavasti unionin tuomioistuimen tuomio 7.3.2018, *SNCF Mobilités v. komissio*, C-127/16 P, ECLI:EU:C:2018:165.

101 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 14.7.2011, *komissio v. Italia (”Tremonti bis”)*, C-303/09, ECLI:EU:C:2011:483, 43 kohta.

ilmoitusvelvollisuutta (jäljempänä ’vähämerkityksistä tukea koskeva asetus’); tai iii) muu komission aiemmin tekemä päätös[102].

100. Komissio voi hyväksyä vähämerkityksistä tukea koskevan säännön takautuvan soveltamisen, mikäli seuraavat edellytykset täyttyvät:

- sääntöjenvastaisen tuen kokonaismäärän on oltava vähämerkityksiselle tuelle asetettua enimmäismäärää pienempi[103]; tässä yhteydessä tuensaajakohtaisten keskimääräisten tukimäärien käyttäminen ei ole hyväksyttävää, koska sillä ei voida varmistaa, ettei mikään yritys ole hyötynyt kyseistä enimmäismäärää suuremmasta kokonaismäärästä[104];
- kun ollaan todentamassa takautuvasti minkä tahansa kolmen verovuoden jakson aikana myönnetyn vähämerkityksisen tuen määrää, jäsenvaltion on tarkasteltava kutakin kolmivuotisjaksoa, johon lasketaan kuuluvaksi päivä, jona tuki, joka väitetysti pitäisi jättää takaisinperinnän ulkopuolelle, myönnettiin[105]; ja
- kaikkien sovellettavassa asetuksessa säädettyjen asianomaisten edellytysten on täytyttävä[106].

101. Takaisinperittävän määrän laskennassa jäsenvaltio voi ottaa myös huomioon sen, onko tuensaaja maksanut saamastaan tuesta tuloveroa. Mikäli näin on (eli tuen bruttomäärä ei vastaa tuen nettomäärää), jäsenvaltio voi kansallisten verosääntöjensä mukaisesti ottaa huomioon aiemmin maksetun tuloveron perimällä takaisin ainoastaan tuensaajan saaman tuen nettomäärän.

102. Jos sitä vastoin sääntöjenvastaista ja sisämarkkinoille soveltumatonta tukea saanut tuensaaja ei ole maksanut saamastaan tuesta tuloveroa (eli tuen bruttomäärä vastaa tuen nettomäärää), tuensaajan tulee maksaa takaisin saamansa tuen bruttomäärä.

103. Joka tapauksessa asianomaisen jäsenvaltion on varmistettava, että tuensaaja ei voi saada verosta lisäalennusta väittämällä, että takaisinmaksu on supistanut verotettavan tulon määrää.

4.4.1 Verotoimenpiteet

104. Kun on kyse veroetuutena myönnetystä valtiontuesta, ”aikaisemman tilanteen ennalleenpalauttaminen merkitsee - - sen tilanteen mahdollisimman täydellistä

---

102 Ks. esimerkiksi komission päätös, annettu 11 päivänä heinäkuuta 2001, valtiontukiohjelmasta, jonka Espanja on toteuttanut uusien yritysten hyväksi Álavassa, EUVL L 314, 18.11.2002, s. 1, johdanto-osan 90 kappale.

103 Ks. unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 20.9.2011, *Regione autonoma della Sardegna ym. v. komissio*, T-394/08, T-408/08, T-453/08 ja T-454/08, ECLI:EU:T:2011:493, 310–312 kohta, jossa tehdyt päätelmät on vahvistettu unionin tuomioistuimen tuomiossa 13.6.2013, *HGA ym. v. komissio*, C-630/11 P – C-633/11 P, ECLI:EU:C:2013:387.

104 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 13.9.2017, *komissio v. Belgia*, C-591/14, ECLI:EU:C:2017:670, 46 kohta.

105 Jos jäsenvaltio esimerkiksi väittää vuonna 2018, että 31 päivänä joulukuuta 2014 myönnetty etu voidaan katsoa takautuvasti vähämerkityksiseksi tueksi, tämän jäsenvaltion on osoitettava, että senkään jälkeen, kun tämä uusi vähämerkityksinen tuki on otettu huomioon, asianomainen vähämerkityksiselle tuelle asetettu enimmäismäärä ei ylity millään seuraavista kolmivuotisjaksoista: 2012–2014, 2013–2015 ja 2014–2016. Tästä seuraa, että komissio voi sallia tämän väitetyn vähämerkityksisen tuen takautuvan huomioon ottamisen vain sillä edellytyksellä, että asianomainen vähämerkityksiselle tuelle asetettu enimmäismäärä ei koskaan ylity.

106 Tämä vahvistetaan myös komission asetuksessa (EU) N:o 1407/2013, annettu 18 päivänä joulukuuta 2013, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen (EUVL L 352, 24.12.2013, s. 1).

ennalleenpalauttamista, joka olisi vallinnut, jos kyseiset liiketoimet olisi toteutettu ilman veronalennusten myöntämistä”[107].

105. Näin ollen asianomaisen jäsenvaltion on laskettava veron asianmukainen määrä, joka yrityksen olisi pitänyt maksaa ilman sääntöjenvastaista tukitoimenpidettä. Tämä määritys voi perustua ainoastaan menneisyydessä tosiasiallisesti tehtyihin valintoihin, joten siinä ei voida ottaa huomioon vaihtoehtoisia oletettuja valintoja, joita olisi ollut tarjolla[108]. Vain mahdolliset kansallisessa ja kansainvälisessä lainsäädännössä taikka takaisinperimistä koskevassa päätöksessä määrätyt automaattisesti sovellettavat vähennykset voidaan ottaa huomioon.

106. Jos esimerkiksi jäsenvaltio laajentaa veropohjaa sen jälkeen, kun komissio on ilmoittanut, että tietty verovähennys ei sovellu sisämarkkinoille, muita verovähennyksiä, jotka olivat käytettävissä jo silloin, kun alkuperäinen vero oli maksettava, voidaan lähtökohtaisesti yhä soveltaa[109].

107. Veroasiakirjojen luottamuksellisuus ei ole tässä yhteydessä pätevä peruste pyydetyn näytön toimittamatta jättämiselle.

108. Kansallisen lainsäädännön mukaan veromäärien (myös veroetuuksina myönnettävän valtiontuen) takaisinperintä saattaa edellyttää sitä, että asianomaisen jäsenvaltion veroviranomaiset suorittavat sisäisiä verotarkastuksia ennen varsinaista takaisinperintää. Tällaiset verotarkastukset hyväksytään sillä edellytyksellä, että i) ne johtavat takaisinperintään takaisinperinnän määräajassa ja että ii) päätöksessä esitettyä takaisinperittävän tuen määrittämiseen käytettävää menetelmää noudatetaan.

4.4.2 Takaisinperintäkoron laskeminen

109. Menettelyasetuksen 16 artiklan 2 kohdan mukaisesti takaisinperimistä koskevan päätöksen nojalla takaisinperittävälle tuelle lasketaan korkoa päivästä, jolloin sääntöjenvastainen tuki on annettu tuensaajan käyttöön, tuen takaisinperimispäivään asti[110]. Täytäntöönpanoasetuksen mukaisesti korko on laskettava korkoa korolle -periaatteella[111].

110. Asianomaisen jäsenvaltion tehtävä on määrittää takaisinperittävän koron tarkka määrä. Tehtävän helpottamiseksi komissio on tuonut jäsenvaltioiden käyttöön

---

107 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 15.12.2005, *Unicredito Italiano*, C-148/04, ECLI:EU:C:2005:774, 117 kohta.

108 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 15.12.2005, *Unicredito Italiano*, C-148/04, ECLI:EU:C:2005:774, 118–119 kohta.

109 Vähennysten on tässä tapauksessa täytettävä seuraavat edellytykset: i) niistä ei saa syntyä (uutta) valtiontukea; ii) ne koskevat samalla tavalla kaikkia verovelvollisia; iii) niitä sovelletaan sisämarkkinoille soveltumattoman tuen myöntämishetkellä voimassa olleen säännön tavoin; ja iv) vähennyksiin oikeutettujen yritysten on hyödyttävä niistä automaattisesti (eli vähennyksen soveltaminen ei vaadi jäsenvaltion ennalta antamaa hyväksyntää eikä sitä, että verovelvollinen olisi aktivoinut vaihtoehdon määräajassa).

110 Tuomioistuimessa käsiteltyjen takaisinperimistä koskevien päätösten yhteydessä takaisinperintäkorkoa lasketaan myös niiltä jaksoilta, joina päätöksen täytäntöönpano on ollut keskeytettynä tuomioistuimen päätöksellä tai joina päätös on ollut kumottuna ensimmäisen oikeusasteen tuomiolla, jonka unionin tuomioistuin on myöhemmin kumonnut. Ks. vastaavasti unionin tuomioistuimen tuomio 12.2.2008, *CELF ja ministre de la Culture et de la Communication (”CELF I”)*, C-199/06, ECLI:EU:C:2008:79, 56–58 ja 69 kohta.

111 Viite- ja diskonttokorot 1 päivän elokuuta 1997 jälkeiseltä ajalta julkaistaan (prosentteina) Euroopan komission kilpailun pääosaston verkkosivustolla.

välineen, jolla korko voidaan laskea täytäntöönpanoasetuksessa vahvistettujen sääntöjen mukaisesti[112].

4.5 Takaisinperintämääräysten tiedoksi antaminen

111. Jäsenvaltion, jolle takaisinperimistä koskeva päätös osoitetaan, on määrättävä tuensaaja maksamaan sisämarkkinoille soveltumaton tuki takaisin päätöksessä määrätyssä ajassa. Jotta voidaan taata, että menettelyasetuksen 16 artiklan 3 kohdassa vahvistetut vaatimukset täyttyvät (ks. 17 kohta), on ensiarvoisen tärkeää, että takaisinperintämääräys, jossa valtiontuki määrätään perittäväksi takaisin takaisinperinnän määräajassa, annetaan tiedoksi välittömästi.

112. Takaisinperintämääräyksen luonne ja ominaispiirteet voivat vaihdella muun muassa sen mukaan, mikä viranomainen tuen on myöntänyt, miten sisämarkkinoille soveltumaton tuki on myönnetty ja millainen tukimäärä on kyseessä. Asianomaisen kansallisen oikeusjärjestelmän erityispiirteistä riippumatta takaisinperintämääräysten tiedoksi antamiseen tarkoitetuilla standardoiduilla lomakkeilla ja menettelyillä voidaan edistää takaisinperimistä koskevien päätösten oikea-aikaista ja tehokasta täytäntöönpanoa.

113. Kansalliseen lainsäädäntöön viitataan tässä myös siksi, että asianomaisen jäsenvaltion oikeusjärjestyksen kaikkia sääntöjä ja menettelyjä on lähtökohtaisesti sovellettava, niiden lähteestä riippumatta. Näin ollen silloin, kun on kyse tuensaajista, joilla ei ole kotipaikkaa tai pysyvää toimipaikkaa asianomaisen jäsenvaltion alueella, takaisinperintämääräysten tiedoksi antamiseen voidaan soveltaa sääntöjä ja menettelyjä, jotka on vahvistettu kansainvälisissä sopimuksissa tai kyseisessä jäsenvaltiossa sovellettavassa kansainvälisessä yksityisoikeudessa.

114. Mikäli jäsenvaltiot olettavat, että takaisinperintämääräyksen tiedoksi antamiseen voi liittyä ongelmia, niiden on vilpittömän yhteistyön periaatteen mukaisesti varoitettava komissiota mahdollisimman hyvissä ajoin.

4.6 Takaisinperinnän väliaikainen täytäntöönpano

115. Mikäli takaisinperimistä koskevan päätökseen liittyy yhä oikeudellisia ongelmia, jäsenvaltio voi hyväksyä takaisinperittävän tuen väliaikaisen takaisinmaksun.

116. Asianomainen jäsenvaltio voi harkita väliaikaista takaisinperintää sikäli kuin se riittää varmistamaan, että sisämarkkinoille soveltumattoman tuen aiheuttama kilpailun vääristymä saadaan poistettua täysimääräisesti, vaikka ratkaisu onkin väliaikainen. Tätä varten asianomaisen jäsenvaltion on varmistettava, että tuensaaja menettää sääntöjenvastaiseen ja sisämarkkinoille soveltumattomaan tukeen liittyvän edun. Asianomaisen jäsenvaltion tulee perustella komissiolle väliaikaisten toimenpiteiden tarvetta ja esittää kattava kuvaus suunnitelluista väliaikaisista toimenpiteistä.

117. Takaisinperimistä koskevan päätöksen väliaikainen täytäntöönpano voidaan toteuttaa esimerkiksi siten, että tuensaaja maksaa takaisinperittävän kokonaismäärän sulkutilille[113]. Komissio antaa mielellään esimerkkejä tähän soveltuvista

---

112 Välineen käyttöoikeus myönnetään sekä kansallisella että unionin tasolla suoritettavan rekisteröintiprosessin jälkeen. Rekisteröinnillä varmistetaan, että ainoastaan asianomaisen jäsenvaltion viranomaisten ja komission yksiköiden valtuutetut virkamiehet pääsevät käyttämään välinettä.

113 Tuen kokonaismäärän ja takaisinperintäkoron maksamiseen sulkutilille voidaan soveltaa erityistä jäsenvaltion, pankin taikka omaisuudenhoitajan ja tuensaajan allekirjoittamaa sopimusta, jolla osapuolet sopivat, että sulkutilille maksettu määrä luovutetaan jommallekummalle osapuolelle oikeudenkäynnin lopullisen ratkaisun mukaan. Kyseisen määrän saaja on myös oikeutettu saamaan mahdolliset tuotot,

sulkutilisopimuksista. Jäsenvaltio voi myös toimittaa komissiolle erityisen sulkutilisopimuksen 116 kohdassa esitettyjen edellytysten mukaisesti.

118. Sitä vastoin takeiden antaminen takaisinperittävän määrän maksamisesta tulevaisuudesta ei ole riittävä väliaikainen toimenpide, sillä tuki jäisi tällä välin edelleen tuensaajan käyttöön.

119. Vaihtoehtoisesti tuensaaja voi, mikäli kansallinen lainsäädäntö antaa tähän mahdollisuuden, maksaa tukimäärän ja takaisinperintäkoron takaisin jäsenvaltiolle erityislausekkeella, jonka mukaan tuki palautetaan tuensaajalle, jos meneillään olevassa oikeudenkäynnissä asia ratkaistaan lopulta tuensaajan hyväksi.

120. Myös muita väliaikaisen täytäntöönpanon keinoja voidaan käyttää poikkeustapauksissa, kunhan niissä noudatetaan edellä kuvattuja periaatteita. Jos välitöntä lopullista takaisinperintää ei voida toteuttaa, jäsenvaltioiden tulisi hyödyntää mahdollisia kansallisessa oikeusjärjestyksessä olemassa olevia säännöksiä, joiden avulla viranomaiset voivat määrätä tuen maksettavaksi väliaikaisesti takaisin[114], vaikka tällaisia säännöksiä ei olisi nimenomaisesti tarkoitettu valtiontuen takaisinperintään[115].

4.7 Vaihtoehtoiset takaisinperintäkeinot

121. Mikäli jäsenvaltio perii tuen takaisin muulla keinolla kuin käteismaksuna, sen on annettava komissiolle tietoja, joiden perusteella komissio voi vahvistaa, että valitut keinot ovat asianmukainen tapa panna päätös täytäntöön[116]. Komissio hyväksyy vaihtoehtoiset takaisinperintäkeinot vain seuraavin edellytyksin: i) ne ovat sopiva väline palauttamaan ennalleen ne markkinaolosuhteet, joita sääntöjenvastainen tukitoimenpide on vääristänyt, ii) komissio ja muut asianomaiset osapuolet voivat tunnistaa ne tällaisiksi toimenpiteiksi[117], ja iii) jäsenvaltio osoittaa, että niillä on vastaava vaikutus kuin käteismaksulla.

122. Komissio saa säännöllisesti pyyntöjä hyväksyä takaisinperinnän paneminen täytäntöön vaihtoehtoisin keinoin, kuten suorittamalla takaisinperintä luontoissuorituksina tai kuittaamalla valtiontukeen liittyvät saatavat saatavilla, joita tuensaajalla on asianomaiselta jäsenvaltiolta.

---

joita takaisinperittävälle määrälle on kertynyt sinä aikana, jona sitä on pidetty sulkutilillä, tai velvollinen vastaamaan mahdollisista tappioista. Mikäli unionin tuomioistuinten lopullinen päätös pitäisi takaisinperimistä koskevan päätöksen voimassa vain osittain niin, että päätös tarkoittaisi takaisinperittävän määrän pienenemistä, sulkutilillä pidetyt varat, mahdolliset tuotot tai tappiot mukaan lukien, on siirrettävä asianmukaisina osuuksina asianomaiselle jäsenvaltiolle ja tuensaajalle.

114 Esimerkiksi Ranskan lainsäädännössä säädetään, että kansalliset tuomioistuimet voivat määrätä maksamaan tuen väliaikaisesti (eli kunnes asiaa käsittelevän oikeudenkäynnin lopputulos selviää), jos velvollisuutta maksaa tuki takaisin ei voida vakavasti saattaa kyseenalaiseksi. Tällaiselle väliaikaiselle maksuvaatimukselle (niin sanottu *référé-provision*) voidaan myöntää lupa silloin, kun on kyse komission päätöksen seurauksena annettavasta takaisinperintämääräyksestä.

115 Eräillä jäsenvaltioilla ei esimerkiksi ole vero-oikeuden alalla säännöksiä, jotka antaisivat niiden takaisinperinnästä vastaaville viranomaisille mahdollisuuden antaa määräyksiä väliaikaisista maksuista, mutta niillä on vastaavia säännöksiä yksityisoikeudessa. Tällaisissa tapauksissa jäsenvaltion pitäisi hyödyntää sääntöjä, jotka mahdollistavat päätöksen väliaikaisen täytäntöönpanon, siihen katsomatta, millä menettelyllä tämä päätetään toteuttaa.

116 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 7.7.2009, *komissio v. Kreikka (”Olympic Airways II”)*, C-369/07, ECLI:EU:C:2009:428, 79 kohta.

117 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 12.12.2002, *komissio v. Saksa*, C-209/00, ECLI:EU:C:2002:747, 57–58 kohta.

123. Komissio voi hyväksyä takaisinperinnän luontoissuorituksina vain poikkeustapauksissa, mikäli 121 kohdassa mainitut edellytykset täyttyvät ja asianomainen jäsenvaltio menettelee seuraavien perusperiaatteiden mukaisesti.

- Omaisuuden arvo on määritettävä objektiivisesti niin, että komissio pystyy päättelemään, että arvo vastaa takaisinperittävää määrää, asianmukainen takaisinperintäkorko mukaan lukien.
- Luontoissuorituksina toteutettavan takaisinperinnän tulee olla sallittua kansallisessa lainsäädännössä. Jäsenvaltion on ilmoitettava komissiolle ne asianomaiset kansallisen tason oikeussäännökset, joissa säädetään takaisinperinnästä luontoissuorituksina.
- Taloudellisen toiminnan harjoittamista tuensaajan omaisuudella on vältettävä tietyn ajanjakson ajan päätöksen jälkeen (ainakin siihen saakka, kunnes täysimääräiset poistot tästä omaisuudesta on suoritettu normaalien kirjanpitosääntöjen mukaisesti). Tässä yhteydessä viitataan 91 kohdassa esitettyihin taloudellisen jatkuvuuden arviointikriteereihin.

124. Komissio voi hyväksyä saatavien kuittaamisen vain poikkeustapauksissa, mikäli asianomainen jäsenvaltio menettelee seuraavien perusperiaatteiden mukaisesti.

- Saatavien kuittausmahdollisuudesta säädetään kansallisessa lainsäädännössä;
- Kuitattavat saatavat ovat selviä, rahassa määriteltyjä ja erääntyneitä; ja
- Toimenpiteet toteutetaan kaikilta osin avoimesti niin, että komissio saa riittävän varmuuden siitä, että ne soveltuvat tuen aiheuttaman kilpailun vääristymisen poistamiseen.

125. Takaisinperinnän lykkäykset tai maksusuoritukset erissä niin, että takaisinperinnän määräaika ylittyy, merkitsisivät sitä, että takaisinperintävelvollisuutta ei täytetä viivytyksettä, eikä niitä näin ollen voida hyväksyä.

4.8 Maksukyvyttömyysmenettelyt

126. Tuensaaja, joka ei voi maksaa takaisin maksettavaksi määrättyä tukea ja takaisinperintäkorkoa, on lähtökohtaisesti edelleen markkinoilla vain saamansa tuen ansiosta. Näin ollen sisämarkkinoilla vallinneen tilanteen palauttaminen ennalleen takautuvasti poistamalla tämä tuki edellyttää, että asianomainen tuensaaja poistuu sisämarkkinoilta jättämättä jälkeensä oikeudellista ja taloudellista seuraajaa (ks. 4.3.2 jakso).

127. Tuen perimiseksi takaisin maksukyvyttömältä tuensaajalta jäsenvaltio voi ryhtyä tuensaajan varojen jäädyttämiseen ja sen asettamiseen selvitystilaan vain, jos tuensaaja ei pysty maksamaan tukea takaisin, tai ryhtyä toteuttamaan kaikkia muita jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisia toimenpiteitä, jotka mahdollistavat tuen takaisinperinnän[118]. Tältä osin tuen perimistä takaisin menettelyllä, jolla tuensaajaa haetaan konkurssiin, ei lähtökohtaisesti voida pitää kohtuuttomana SEUT-sopimuksen tavoitteisiin nähden[119]. Näin ollen asianomaisen jäsenvaltion on

---

118 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 17.1.2018, *komissio v. Kreikka (”United Textiles”)*, C-363/16, ECLI:EU:C:2018:12, 36 kohta.

119 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 21.3.1990, *Belgia v. komissio (”Tubemeuse”)*, C-142/87, ECLI:EU:C:1990:125, 65–66 kohta.

ryhdyttävä näihin menettelyihin osakkaana tai velkojana silloin, kun sillä on tällainen rooli[120].

128. Heti, kun tuensaaja on maksukyvyttömyysmenettelyssä, aiemman tilanteen palauttaminen ja tuesta aiheutuneen kilpailun vääristymän poistaminen voidaan saada aikaan kirjaamalla takaisinperittävään tukeen liittyvä saatava velkojien saatavista laadittavaan luetteloon, mikäli tätä seuraa välittömästi i) takaisinperittävän kokonaismäärän takaisinperintä tai, jos takaisinperiminen on yhä mahdotonta, ii) yrityksen asettaminen konkurssiin ja sen toiminnan lopullinen lopettaminen[121].

129. Edellä 128 kohdassa mainitun ensimmäisen edellytyksen osalta on huomattava, että asianomaisen jäsenvaltion on kirjattava luetteloon takaisinperittävä määrä eli sisämarkkinoille soveltumaton tuki sekä takaisinperintäkorko, joka on kertynyt määrän täysimääräiseen takaisinmaksuun mennessä taikka johonkin aiempaan ajankohtaan mennessä, mikäli kansallisessa lainsäädännössä koron kertyminen lakkaa kaikilla velkojilla tuona aiempana ajankohtana (esimerkiksi päivänä, jona maksukyvyttömyysmenettely alkaa). Jäsenvaltioiden on kirjattava tuen pääoma ja takaisinperintäkorko samaan etuoikeusluokkaan.

130. Toisen 128 kohdassa mainitun edellytyksen osalta todetaan, että vaikka tietyissä jäsenvaltioissa on säädetty menettelyistä, joilla pyritään maksukyvyttömien yritysten toiminnan joidenkin osien tai koko toiminnan uudelleenjärjestelyyn tai tilapäiseen jatkamiseen, tällaisia menettelyjä ei tule soveltaa, mikäli ne eivät takaa takaisinperinnän toteutumista takaisinperinnän määräajassa[122].

131. Näin ollen asianomaisen jäsenvaltion viranomaiset voivat kannattaa velkojatoimikunnalle ehdotettavaa suunnitelmaa tuensaajan toiminnan jatkamiseksi ainoastaan, jos siinä taataan takaisinperittävän kokonaismäärän takaisinperinnän toteutuminen takaisinperinnän määräajassa. Jäsenvaltio ei voi luopua osasta takaisinperintäsaatavaansa, jos tuensaaja jatkaa toimintaansa takaisinperinnän määräajan umpeutumisen jälkeen. Jäsenvaltio ei myöskään voi hyväksyä mitään muuta ratkaisua, joka ei johtaisi joko takaisinperittävän kokonaismäärän takaisinperintään tai tuensaajan toiminnan välittömään lopettamiseen[123].

132. Tietyissä tapauksissa tuensaajan osakkaat saattavat päättää asettaa tuensaajan vapaaehtoiseen selvitystilaan ilman tuomioistuimen hoitamaa tai valvomaa menettelyä. Siitä riippumatta, mikä menettely valitaan, siihen on sovellettava samoja periaatteita, jotka tässä jaksossa on esitetty.

133. Kaikkien asianomaisen jäsenvaltion elinten, myös sen tuomioistuinten, on oltava soveltamatta kaikkia kansallisissa maksukyvyttömyysmenettelyissä tai vapaaehtoiseen selvitystilaan sovellettavissa kansallisissa säännöissä olevia säännöksiä, jotka jättävät takaisinperittävän tuen tuensaajan käyttöön eivätkä näin varmista komission takaisinperimistä koskevan päätöksen välitöntä ja tehokasta täytäntöönpanoa. Komissio katsoo niin ikään, että jäsenvaltion tulee riitauttaa

---

120 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 17.1.2018, *komissio v. Kreikka (”United Textiles”)*, C-363/16, ECLI:EU:C:2018:12, 38 kohta.

121 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 11.12.2012, *komissio v. Espanja (”Magefesa II”)*, C-610/10, ECLI:EU:C:2012:781, 72 ja 104 kohta.

122 Ks. vastaavasti unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 21.10.2014, *Italia v. komissio*, T-268/13, ECLI:EU:T:2014:900, 62–64 kohta.

123 Kuten 59 kohdassa todettiin, takaisinperintämenettelyn tavoitteena ei ole maksimoida jäsenvaltion tuottoa vaan poistaa välittömästi kilpailun vääristymä sisämarkkinoilta.

kansallisissa tuomioistuimissa tehdyt päätökset, jotka rikkovat unionin lainsäädäntöä[124].

134. Selvitystilamenettelyssä tuensaajan toiminta lakkaa ja sen omaisuus ja oikeudet myydään markkinaehdoin[125]. Myyntiin sovelletaan kansallisia sääntöjä, ja se on toteutettava avoimessa, läpinäkyvässä ja syrjimättömässä menettelyssä. Riippumattoman asiantuntijan tulee tehdä omaisuuden arviointi. Komission kokemuksen mukaan nämä vaatimukset yleensä täyttyvät tuomioistuimen valvonnassa toteutetuissa konkurssimenettelyissä. Sen ehkäisemiseksi, että omaisuuden ostaja joutuisi maksamaan tukea takaisin, jäsenvaltion on varmistettava, että taloudellista jatkuvuutta ei ole (ks. 4.3.2 jakso).

4.9 Takaisinperintämenettelyjen väliaikainen ja lopullinen päättäminen

135. Komissio on viime vuosina kehittänyt sisäisen käytännön, jossa takaisinperintämenettelyt ”päätetään väliaikaisesti”. Tätä käytäntöä sovelletaan tilanteissa, joissa jäsenvaltio on pannut takaisinperimistä koskevan päätöksen väliaikaisesti täytäntöön mutta päätöstä ei voida pitää lopullisesti täytäntöönpantuna, koska i) oikeudenkäyntejä on vireillä unionin tai kansallisella tasolla; i) sellaisia kansallisia hallintomenettelyjä on kesken, jotka voivat yhä vaikuttaa takaisinperintävelvollisuuden täyttymiseen; tai iii) sellaisia maksukyvyttömyysmenettelyitä on yhä kesken, joissa valtiontukeen liittyvät saatavat on kirjattu asianmukaisesti oikeaan etuoikeusluokkaan.

136. Vilpittömän yhteistyön periaatteen mukaisesti komissio pyrkii ilmoittamaan asianomaiselle jäsenvaltiolle siitä, kun se päättää takaisinperintämenettelyn väliaikaisesti.

137. Takaisinperintämenettelyn väliaikaisen päättämisen jälkeen asianomaisen jäsenvaltion on pidettävä komissio ajan tasalla ja toimitettava sille edelleen tietoja ja näyttöä vähintään kerran vuodessa.

138. Myös komissio toimittaa yhä jäsenvaltiolle tietoa siitä, millaiseksi se arvioi menettelyn tilanteen. Komissio ilmoittaa myös jäsenvaltiolle yksiköidensä lähettämällä kirjeellä takaisinperintämenettelyn lopullisesta päättämisestä. Tässä vaiheessa takaisinperintämenettely myös poistetaan komission kilpailun pääosaston verkkosivustolla julkaistavasta luettelosta, joka sisältää valtiontukiasiat, joiden osalta takaisinperintämenettelyt ovat kesken[126].

139. Sen paremmin väliaikainen kuin lopullinen takaisinperintämenettelyn päättäminen ei estä komissiota tutkimasta asiaa tarkemmin tai ottamasta asiaa tarvittaessa uuteen käsittelyyn. Tämä tulee kyseeseen erityisesti silloin, jos esiin tulee uusia tietoja, jotka muuttavat vallitsevia olosuhteita tai tosiseikkoja, joiden perusteella asian käsittely oli päätetty.

5. OIKEUDENKÄYNNIT KANSALLISISSA TUOMIOISTUIMISSA

140. Takaisinperimistä koskevien päätösten täytäntöönpano voi johtaa oikeudenkäynteihin kansallisissa tuomioistuimissa. Komission kokemuksen

---

124 Ks. vastaavasti unionin tuomioistuimen tuomio 17.11.2011, *komissio v. Italia (”Työllisyyttä edistävät toimenpiteet II”)*, C-496/09, ECLI:EU:C:2011:740, 74 kohta.

125 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 29.4.2004, *Saksa v. komissio (”SMI”)*, C-277/00, ECLI:EU:C:2004:238, 86 kohta.

126 Ks. http://ec.europa.eu/competition/state_aid/studies_reports/recovery.html.

perusteella asioiden käsittely hallintotuomioistuimissa, sikäli kuin tällainen mahdollisuus on olemassa, takaa yleensä siviilituomioistuinkäsittelyä nopeamman takaisinperintämääräysten täytäntöönpanon.

141. Takaisinperintään liittyvät oikeudenkäynnit voidaan jakaa seuraaviin kahteen pääluokkaan: i) kanteet, jotka takaisinperinnästä vastaava viranomainen nostaa hakeakseen tuomioistuimelta määräystä, jonka nojalla tuensaaja pakotetaan maksamaan tuki takaisin; ja ii) kanteet, jotka tuensaajat nostavat vastustaakseen takaisinperintämääräystä sekä yksittäisiä takaisinperinnän varmistamiseksi toteutettavia toimenpiteitä.

142. On olemassa vaara, että takaisinperimistä koskevan päätöksen täytäntöönpano viivästyy silloin, kun kansalliset toimenpiteet sen panemiseksi täytäntöön riitautetaan tuomioistuimessa.

143. Mikäli tuensaaja pyytää välitoimia takaisinperimistä koskevan päätöksen täytäntöönpanemiseksi toteutettuja kansallisia toimenpiteitä vastaan siksi, että kyseisen päätöksen väitetään olevan lainvastainen, kansallisen tuomioistuimen on arvioitava, täyttääkö tapaus unionin tuomioistuimen asioissa *Zuckerfabrik*[127] ja *Atlanta*[128] vahvistamat edellytykset. Tämän oikeuskäytännön mukaan kansallinen tuomioistuin voi määrätä välitoimia vain, jos seuraavat kumulatiiviset edellytykset täyttyvät[129]:

i) tuomioistuimella on vakavia epäilyjä unionin säädöksen lainvoimaisuudesta, ja mikäli kiistanalaisen säädöksen lainvoimaisuutta ei vielä käsitellä unionin tuomioistuimessa, kansallinen tuomioistuin vie asian itse unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi[130];

ii) kyseessä on kiireellinen tapaus, jossa välitoimet ovat tarpeen, jotta voidaan estää vakavien ja peruuttamattomien vahinkojen aiheutuminen välitoimia hakevalle osapuolelle;

iii) kansallinen tuomioistuin ottaa asianmukaisesti huomioon unionin edun; ja

iv) se noudattaa kaikkia näitä edellytyksiä arvioidessaan unionin tuomioistuimen tai unionin yleisen tuomioistuimen antamia ratkaisuja, jotka koskevat unionin säädöksen lainmukaisuutta tai vaikutuksiltaan vastaavia välitoimia EU:n tasolla koskevaa hakemusta.

144. Mikäli 143 kohdassa esitetyt edellytykset eivät täyty, asianomainen jäsenvaltio ei voi vedota kansallisten tuomioistuinten myöntämiin välitoimenpiteisiin perustellakseen päätöksen täytäntöönpanon laiminlyöntiä[131]. Jäsenvaltion on tässä yhteydessä osoitettava, että kaikki edellytykset täyttyvät[132].

---

127 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 21.2.1991, *Zuckerfabrik Süderdithmarschen ja Zuckerfabrik Soest v. Hauptzollamt Itzehoe ja Hauptzollamt Paderborn*, C-143/88 ja C-92/89, ECLI:EU:C:1991:65, 23 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

128 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 9.11.1995, *Atlanta Fruchthandelsgesellschaft ym. (I) v. Bundesamt für Ernährung und Forstwirtschaft*, C-465/93, ECLI:EU:C:1995:369, 51 kohta.

129 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 29.3.2012, *komissio v. Italia (”Sardinian hotelliala”)*, C-243/10, ECLI:EU:C:2012:182, 48 kohta.

130 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 14.7.2011, *komissio v. Italia (”Tremonti bis”)*, C-303/09, ECLI:EU:C:2011:483, 46 kohta.

131 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 6.10.2011, *komissio v. Italia (”Venetsia ja Chioggia I”)*, C-302/09, ECLI:EU:C:2011:634, 50 kohta.

132 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 17.9.2015, *komissio v. Italia (”Venetsia ja Chioggia II”)*, C-367/14, ECLI:EU:C:2015:611, 50 kohta.

6. KOMISSION TAKAISINPERIMISTÄ KOSKEVAN PÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANON LAIMINLYÖNNIN SEURAUKSET

145. Mikäli asianomainen jäsenvaltio ei ole noudattanut takaisinperimistä koskevaa päätöstä eikä se ole pystynyt osoittamaan, että takaisinperintä olisi täydellisen mahdotonta, komissio voi aloittaa rikkomisesta johtuvan menettelyn. Lisäksi se voi tietyin edellytyksin edellyttää, että asianomainen jäsenvaltio keskeyttää uuden sisämarkkinoille soveltumattoman tuen maksamisen asianomaiselle tuensaajalle (tai asianomaisille tuensaajille).

6.1 Rikkomisesta johtuvat menettelyt

146. SEUT-sopimuksen valtiontukea koskevien säännösten rikkomiset vaikuttavat kauppaan ja vahingoittavat suoraan muiden toimijoiden etuja asianomaisilla markkinoilla, sillä ne eivät ole nauttineet samanlaisesta tuesta.

6.1.1 SEUT-sopimuksen 108 artiklan 2 kohdan mukaiset toimet

147. Koska valtiontukisäännöt ovat tärkeitä kilpailun suojelun ja sisämarkkinoiden tehokkaan toiminnan varmistamisessa, SEUT-sopimuksen 108 artiklan 2 kohdassa säädetään, että mikäli asianomainen jäsenvaltio ei noudata takaisinperimistä koskevaa päätöstä takaisinperinnän määräajassa, komissio voi viedä asian suoraan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi. Toisin kuin SEUT-sopimuksen 258 artiklassa, 108 artiklan 2 kohdassa ei itse asiassa säädetä oikeudenkäyntiä edeltävästä menettelystä[133].

148. Asian viemiseksi SEUT-sopimuksen 108 artiklan 2 kohdan mukaisesti unionin tuomioistuimen käsittelyyn, komission tulee ensin määrittää, mitä takaisinperimistä koskevassa päätöksessä asetettua velvoitetta jäsenvaltio ei ole täyttänyt. Takaisinperimistä koskevan päätöksen velvoitteet ovat yleensä kahta eri tyyppiä: i) jäsenvaltion on ilmoitettava komissiolle päätöksen täytäntöön panemiseksi toteutetuista tai toteutettavista toimenpiteistä kahden kuukauden kuluessa päätöksen tiedoksiannosta ja annettava komissiolle tietoa asian etenemisestä takaisinperinnän määräajan jälkeen; ja ii) jäsenvaltion on täytettävä valtiontuen takaisinperintävelvollisuus takaisinperinnän määräajassa.

149. Näin ollen, jos jompaakumpaa näistä velvoitteista tai mitä tahansa muuta takaisinperimistä koskevassa päätöksessä vahvistettua velvoitetta rikotaan, seurauksena voi olla SEUT-sopimuksen 108 artiklan 2 kohdan mukaiseen toimeen ryhtyminen. Vaikka rikkominen todetaan, jos asianomaista velvoitetta ei ole täytetty takaisinperinnän määräaikaan mennessä, jäsenvaltiot ovat yhä määräajan umpeutumisen jälkeen velvollisia panemaan täytäntöön sääntöjenvastaisen tuen takaisinperinnän.

150. Takaisinperintävelvollisuus velvoittaa saavuttamaan tietyt tulokset. Tuen aiheuttaman kilpailun vääristymän poistamiseksi jäsenvaltioiden on tosiasiallisesti onnistuttava saamaan takaisinperittävä kokonaismäärä takaisin[134].

151. Komissio harkitsee järjestelmällisesti asian viemistä tuomioistuimen käsittelyyn, jos takaisinperintää ei ole saatu toteutettua, siitä riippumatta, mitkä syyt ovat johtaneet

---

133 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 3. heinäkuuta 2001, *komissio v. Belgia*, C-378/98, ECLI:EU:C:2001:370, 26 kohta.

134 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 17.1.2018, *komissio v. Kreikka (”United Textiles”)*, C-363/16, ECLI:EU:C:2018:12, 34 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 24.1.2013, *komissio v. Espanja (”Magefesa”)*, C-529/09, ECLI:EU:C:2013:31, 91 kohta.

laiminlyöntiin[135] ja mikä kansallinen hallinto tai elin on jäsenvaltion sisällä vastuussa takaisinperintävelvollisuuden noudattamatta jättämisestä[136].

152. Päätös asian viemisestä tuomioistuimen käsittelyyn on komission harkinnassa. Päätös tehdään tapauskohtaisesti jäsenvaltion sitoutuneisuuden ja päätöksen täytäntöön panemiseksi jo toteutettujen toimien perusteella[137]. Komissio voi myös ottaa huomioon sen, onko tuki peritty osittain takaisin ja, jos on, miten suuri osuus tuesta on kyseessä.

6.1.2 SEUT-sopimuksen 260 artiklan 2 kohdan mukaiset toimet

153. SEUT-sopimuksen 260 artiklan 2 kohdassa säädetään, että jos komissio katsoo, ettei asianomainen jäsenvaltio ole täyttänyt 108 artiklan 2 kohdan mukaisessa tuomiossa vahvistettuja velvoitteitaan, komissio voi saattaa asian unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi annettuaan ensin tälle valtiolle tilaisuuden esittää huomautuksensa.

---

135 Tämä ei kuitenkaan vaikuta tilanteeseen, jossa tuen takaisinperintä on osoitettu täysin mahdottomaksi.

136 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 30.9.2003, *Köbler*, C-224/01, ECLI:EU:C:2003:513, 31–33 kohta.

137 Takaisinperintää koskevan vuoden 2007 tiedonannon antamisen jälkeen unionin tuomioistuin on antanut päätöksen useissa asioissa, jotka komissio on saattanut sen käsiteltäväksi SEUT-sopimuksen 108 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 17.1.2018, *komissio v. Kreikka (”United Textiles”)*, C-363/16, ECLI:EU:C:2018:12; unionin tuomioistuimen tuomio 9.11.2017, *komissio v. Kreikka (”Larco”)*, C-481/16, ECLI:EU:C:2017:845; unionin tuomioistuimen tuomio 9.7.2015, *komissio v. Ranska (”Marseillen ja Korsikan väliset merireitit”)*, C-63/14, ECLI:EU:C:2015:458; unionin tuomioistuimen tuomio 6.5.2015, *komissio v. Saksa (”Deutsche Post”)*, C-674/13, ECLI:EU:C:2015:302; unionin tuomioistuimen tuomio 11.9.2014, *komissio v. Saksa (”Biria Gruppe”)*, C-527/12, ECLI:EU:C:2014:2193; unionin tuomioistuimen tuomio 5.6.2014, *komissio v. Italia (”Vapauttaminen valmisteverosta”)*, C-547/11, ECLI:EU:C:2014:1319; unionin tuomioistuimen tuomio 12.12.2013, *komissio v. Italia (”Sähkön suosituimmuustariffi”)*, C-411/12, ECLI:EU:C:2013:832; unionin tuomioistuimen tuomio 17.10.2013, *komissio v. Italia (”Alcoa”)*, C-344/12, ECLI:EU:C:2013:667; unionin tuomioistuimen tuomio 17.10.2013, *komissio v. Kreikka (”Ellinikos Xrysos”)*, C-263/12, ECLI:EU:C:2013:673; unionin tuomioistuimen tuomio 10.10.2013, *komissio v. Italia (”Ixfin”)*, C-353/12, ECLI:EU:C:2013:651; unionin tuomioistuimen tuomio 21.3.2013, *komissio v. Italia (”Sardinia Ferries”)*, C-613/11, ECLI:EU:C:2013:192; unionin tuomioistuimen tuomio 28.6.2012, *komissio v. Kreikka (”Hellenic Shipyards I”)*, C-485/10, ECLI:EU:C:2012:395; unionin tuomioistuimen tuomio 29.3.2012, *komissio v. Italia (”Sardinian hotelliala”)*, C-243/10, ECLI:EU:C:2012:182; unionin tuomioistuimen tuomio 1.3.2012, *komissio v. Kreikka (”Verovapaa vararahasto”)*, C-354/10, ECLI:EU:C:2012:109; unionin tuomioistuimen tuomio 13.10.2011, *komissio v. Italia (”New Interline”)*, C-454/09, ECLI:EU:C:2011:650; unionin tuomioistuimen tuomio 6.10.2011, *komissio v. Italia (”Venetsia ja Chioggia I”)*, C-302/09, ECLI:EU:C:2011:634; unionin tuomioistuimen tuomio 14.7.2011, *komissio v. Italia (”Tremonti bis”)*, C-303/09, ECLI:EU:C:2011:483; unionin tuomioistuimen tuomio 5.5.2011, *komissio v. Italia (”Messut”)*, C-305/09, ECLI:EU:C:2011:274; unionin tuomioistuimen tuomio 14.4.2011, *komissio v. Puola (”Technologie Buczek”)*, C-331/09, ECLI:EU:C:2011:250; unionin tuomioistuimen tuomio 22.12.2010, *komissio v. Slovakia (”Frucona Košice”)*, C-507/08, ECLI:EU:C:2010:802; unionin tuomioistuimen tuomio 22.12.2010, *komissio v. Italia (”Hiljattain pörssiin listautuneet yritykset”)*, C-304/09, ECLI:EU:C:2010:812; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 13.11.2008, *komissio v. Ranska (”Yleisen verolain 44 f §”)*, C-214/07, ECLI:EU:C:2008:619; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 19.6.2008, *komissio v. Saksa (”Kahla/Thüringen”)*, C-39/06, ECLI:EU:C:2008:349; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 14.2.2008, *komissio v. Kreikka (”Olympic Airways I”)*, C-419/06, ECLI:EU:C:2008:89; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 6.12.2007, *komissio v. Italia (”Mesures urgentes en faveur de l’emploi”)*, C-280/05, ECLI:EU:C:2007:753.

154. Viiteajankohta SEUT-sopimuksen 260 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun rikkomisen arvioimiseen on SEUT-sopimuksen 260 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisesti esitetyssä virallisessa ilmoituksessa asetettu määräaika[138].

155. SEUT-sopimuksen 260 artiklan 2 kohdassa säädetyn menettelyn tarkoituksena on kannustaa velvoitteensa laiminlyönyttä jäsenvaltiota noudattamaan aiempaa velvoitteiden noudattamatta jättämisestä annettua tuomiota ja siten varmistaa unionin oikeuden tehokas soveltaminen. Molemmilla tässä säännöksessä säädetyillä seuraamuksilla, eli kiinteämääräisellä hyvityksellä ja uhkasakolla, pyritään tähän tavoitteeseen.

156. Unionin tuomioistuin päättää seuraamuksista komission ehdotuksen perusteella (ehdotus ei kuitenkaan sido tuomioistuinta). Kun SEUT-sopimuksen 260 artiklan 2 kohdan mukaisessa toimessa ehdotetaan seuraamuksia, on tämä tehtävä niiden perusteiden mukaisesti, jotka esitetään säännöllisesti päivitettävässä komission tiedonannossa[139]. Kyseisen tiedonannon mukaisesti seuraavat kolme perustavanlaatuista perustetta on otettava huomioon silloin, kun jäsenvaltiolle määrätään taloudellisia seuraamuksia: i) rikkomisen vakavuus; ii) rikkomisen kesto; ja iii) tarve varmistaa seuraamuksen varoittava vaikutus, jotta voidaan välttää rikkomisen toistuminen. Komissio pitää takaisinperintävelvollisuuden rikkomista aina vakavana rikkomisena[140].

157. Komissio harkitsee järjestelmällisesti sellaisten asioiden saattamista unionin tuomioistuimen käsittelyyn SEUT-sopimuksen 260 artiklan 2 kohdan mukaisesti, joissa asianomainen jäsenvaltio ei ole noudattanut SEUT-sopimuksen 108 artiklan 2 kohdan mukaista tuomiota[141].

---

138 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 17.9.2015, *komissio v. Italia (”Venetsia ja Chioggia II”)*, C-367/14, ECLI:EU:C:2015:611, 35 kohta.

139 Komission tiedonanto EY:n perustamissopimuksen 228 artiklan soveltamisesta, SEC(2005) 1658, EUVL C 126, 7.6.2007, s. 15, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna Euroopan komission verkkosivustolla julkaistuilla tiedonannoilla.

140 Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 13.5.2014, *komissio v. Espanja (”Valtiontueksi katsottava verotuksellinen toimenpide Baskimaalla”)*, C-184/11, ECLI:EU:C:2014:316, 69 kohta.

141 Takaisinperintää koskevan vuoden 2007 tiedonannon antamisen jälkeen unionin tuomioistuin on antanut päätöksen useissa asioissa, jotka komissio on saattanut sen käsiteltäväksi SEUT-sopimuksen 260 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 14.11.2018, *komissio v. Kreikka (”Hellenic Shipyards II”)*, C-93/17, ECLI:EU:C:2018:903; unionin tuomioistuimen tuomio 17.9.2015, *komissio v. Italia (”Venetsia ja Chioggia II”)*, C-367/14, ECLI:EU:C:2015:611; unionin tuomioistuimen tuomio 17.11.2011, *komissio v. Italia (”Työllisyyttä edistävät toimenpiteet II”)*, C-496/09, ECLI:EU:C:2011:740; unionin tuomioistuimen tuomio 13.5.2014, *komissio v. Espanja (”Valtiontueksi katsottava verotuksellinen toimenpide Baskimaalla”)*, C-184/11, ECLI:EU:C:2014:316; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 7.7.2009, *komissio v. Kreikka (”Olympic Airways II”)*, C-369/07, ECLI:EU:C:2009:428; unionin tuomioistuimen tuomio 11.12.2012, *komissio v. Espanja (”Magefesa II”)*, C-610/10, ECLI:EU:C:2012:781. Kaikissa näissä tuomioissa (lukuun ottamatta asiaa *Valtiontueksi katsottava verotuksellinen toimenpide Baskimaalla*) unionin tuomioistuin määräsi sekä kiinteämääräisen hyvityksen että uhkasakon. Erityisesti asiassa *Hellenic Shipyards* tuomioistuin määräsi maksettavaksi 7 294 000 euron uhkasakon jokaiselta kuuden kuukauden jaksolta, jolla tuomioistuimen tuomion noudattamisen kannalta tarpeellisten toimenpiteiden toteuttaminen viivästyy, ja 10 miljoonan euron kiinteämääräisen hyvityksen; asiassa *Venetsia ja Chioggia II* tuomioistuin määräsi maksettavaksi 12 miljoonan euron uhkasakon jokaiselta kuuden kuukauden jaksolta, jolla tuomioistuimen tuomion noudattamisen kannalta tarpeellisten toimenpiteiden toteuttaminen viivästyy, ja 30 miljoonan euron kiinteämääräisen hyvityksen; asiassa *Työllisyyttä edistävät toimenpiteet II* tuomioistuin määräsi maksettavaksi uhkasakon, jonka määrä lasketaan kertomalla 30 miljoonan euron suuruinen perusmäärä sääntöjenvastaisen tuen, jonka takaisinperintää ei vielä ole toteutettu tai näytetty toteen kyseessä olevan ajanjakson päättyessä, prosenttiosuudella koko määrästä, joka vielä on perimättä takaisin kyseisen tuomion antamispäivänä, ja uhkasakko maksetaan kultakin kuuden kuukauden

6.2 Deggendorf-oikeuskäytäntö

158. Asiassa *Deggendorf* antamassaan tuomiossa unionin tuomioistuin katsoi, että komissio voi todeta yritykselle annetun tuen soveltuvaksi sisämarkkinoille sillä ehdolla, että yritys maksaa takaisin aiemman sääntöjenvastaisen tuen, jonka osalta on otettava huomioon kyseisten tukien yhteisvaikutus[142].

159. Kun oikeudellisesti erilliset luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt muodostavat taloudellisen kokonaisuuden, niitä on kohdeltava unionin kilpailuoikeudessa tarkoitettuna yhtenä yrityksenä. Jotta valtiontukien valvontaan voidaan kiinnittää erityistä huomiota ja aiempien ja suunniteltujen uusien tukien yhteisvaikutusta voidaan arvioida, komission on otettava huomioon se, mihin yritysryhmään tuensaaja kuuluu[143].

7. LOPPUSÄÄNNÖKSET

160. Tämä tiedonanto korvaa takaisinperintää koskevan vuoden 2007 tiedonannon.

161. Komissio voi tarkistaa tätä tiedonantoa, mikäli sen valtiontukien takaisinperintää koskevissa käytännöissä tapahtuu tulevaisuudessa merkittävää kehitystä tai mikäli sovellettavissa unionin säännöissä tai oikeuskäytännössä tapahtuu tähän liittyviä muutoksia.

162. Jäsenvaltioiden viranomaiset voivat ottaa yhteyttä valtiontukien takaisinperintää koskeviin tiedusteluihin vastaavaan komission keskitettyyn yhteyspisteeseen, jonka osoite on comp-recovery-state-aid@ec.europa.eu

---

jaksolta, jolla SEUT-sopimuksen 108 artiklan mukaisen tuomioistuimen tuomion noudattamisen kannalta tarpeellisten toimenpiteiden toteuttaminen viivästyy (68 kohta), ja lisäksi tuomioistuin määräsi maksettavaksi 30 miljoonan euron kiinteämääräisen hyvityksen (97 kohta); asiassa *Valtiontueksi katsottava verotuksellinen toimenpide Baskimaalla* tuomioistuin määräsi maksettavaksi 30 miljoonan euron kiinteämääräisen hyvityksen (84 kohta); asiassa *Olympic Airways II* tuomioistuin määräsi maksettavaksi 16 000 euron uhkasakon jokaiselta päivältä, jolla tuomioistuimen tuomion noudattamisen kannalta tarpeellisten toimenpiteiden toteuttaminen viivästyy (127 kohta), ja 2 miljoonan euron kiinteämääräisen hyvityksen (150 kohta); asiassa *Magefesa II* tuomioistuin määräsi maksettavaksi 50 000 euron uhkasakon jokaiselta päivältä, jolla tuomioistuimen tuomion noudattamisen kannalta tarpeellisten toimenpiteiden toteuttaminen viivästyy (136 kohta), ja 20 miljoonan euron kiinteämääräisen hyvityksen (148 kohta).

142 Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 15.5.1997, *TWD v. komissio*, C-355/95 P, ECLI:EU:C:1997:241, 25 ja 26 kohta.

143 Ks. yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio 8.9.2009, *AceaElectrabel v. komissio*, T-303/05, ECLI:EU:T:2004:312, 163 kohta, sellaisena kuin se on vahvistettuna unionin tuomioistuimen tuomiolla 16.12.2010, *AceaElectrabel v. komissio*, C-480/09 P, ECLI:EU:C:2004:787.